

SVERIGES EKONOMI

Statistiskt perspektiv

Ur innehållet:

Dämpad tillväxt..... sid 3

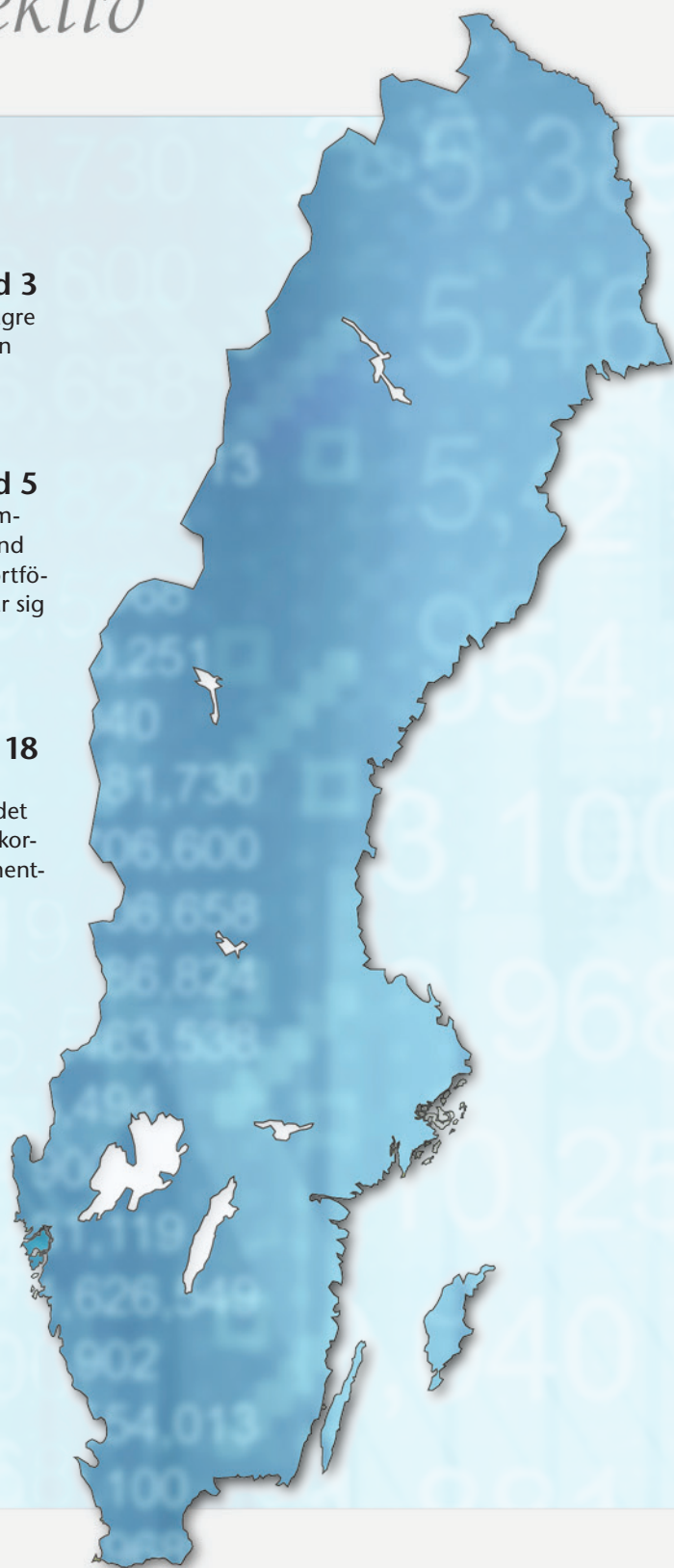
BNP fortsatte att växa första kvartalet, men i en något lägre takt än kvartalen innan. Tillväxten drevs av tjänstesektorn och ökat bostadsbyggande medan tillverkningsindustrin minskade produktionen.

Utrikeshandeln tog ett kliv tillbaka sid 5

Handelsvolymerna minskade inom både exporten och importen första kvartalet. Utvecklingen får ses mot bakgrund av den mycket starka utvecklingen fjärde kvartalet. Exportföretagen ser dock positivt på marknadsläget och förväntar sig ökad exportförsäljning framöver.

Valutakursens påverkan på inflationen sid 18

Det är lätt att tro att den svenska inflationen i hög grad påverkas av växelkursförändringar. En analys av sambandet mellan importpriser och konsumentpriser visar dock att korrelationen mellan prisutvecklingen i import- och konsumentled sedan slutet av 2008 varit närmast obefintlig.



Innehåll

Sammanfattning	3
Internationell utblick.....	4
Export och import	5
Hushållens konsumtion.....	8
Investeringar	10
Näringsliv	12
Arbetsmarknad.....	15
Valutakurs och konsumentpriser	18
Export och import av FoU	21
Makroekonomisk tillsyn	22
Summary	25

SCB-Indikatorer

Webbpublikationen SCB-Indikatorer utkommer omkring den första i varje månad (utom i augusti) och ger en översikt av konjunkturläget, baserad på de färskaste siffrorna. Du hittar den på www.scb.se/scb-indikatorer/

Sammanfattning

Dämpad tillväxt första kvartalet

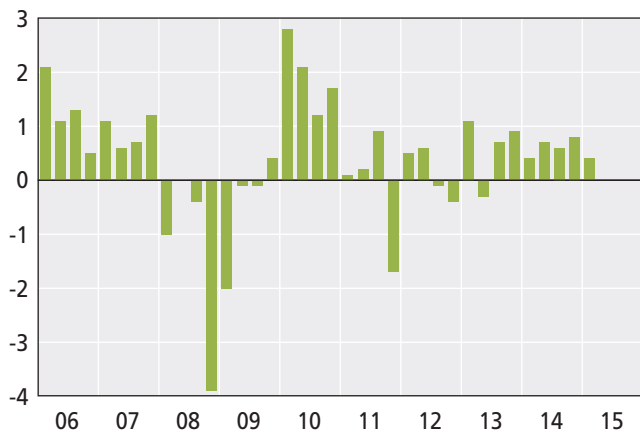
Sveriges BNP fortsatte att växa första kvartalet, men i en något lägre takt än kvartalen innan. Tillväxten drevs framför allt av tjänstesektorn och ökat bostadsbyggande medan tillverkningsindustrin minskade produktionen. De fasta bruttoinvesteringarna minskade något, men uppgångar för både maskin- och bostadsinvesteringarna vägde positivt. Utrikeshandeln tog ett kliv tillbaka med lägre handelsvolymerna inom både exporten och importen.

Sveriges ekonomi fortsatte att växa första kvartalet men tillväxten dämpades och BNP-ökningen på 0,4 procent var den lägsta på ett år. Bakom den lägre ökningstakten låg tillverkningsindustrin som inte kunde följa upp den starka utvecklingen fjärde kvartalet. Att ekonomin trots allt växte i hygglig takt berodde främst på att tjänstebranscherna fortsatte att visa en god utveckling. Även byggproduktionen ökade och förstärkte i och med det sin starka trend.

Den ekonomiska utvecklingen i Europa fortsätter att visa tecken på att sakta förbättras. EU-områdets ekonomi växte i samma takt som Sverige, där BNP steg för samtliga av de stora ekonomierna och tillväxten var också mer jämnt fördelad mellan länderna.

Bruttonationalprodukten (BNP)

Procentuell förändring från föregående kvartal.
Säsongrensade värden



Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. första kvartalet 2015

Den svenska utrikeshandeln tog ett litet kliv tillbaka första kvartalet då handelsvolymerna minskade inom både exporten och importen. Utvecklingen får dock ses mot bakgrund av att den mycket starka utvecklingen fjärde kvartalet var svår att överträffa. Det gäller framförallt tjänsteimporten vars kraftiga tillbakagång får ses som en reversering efter de extraordinära transaktioner som lyfte utvecklingen under föregående kvartal.

Hushållens konsumtion saktade in efter den starka utvecklingen fjärde kvartalet och ökade endast svagt. Tendensen som varit de senaste åren, att hushållen spenderar mer på varaktiga varor, höll i sig samtidigt som utgifterna för hotell och restaurangbesök steg. Löneökningar och räntesänkningar har bidragit till att den samlade hushållssektorn har det gott ställt för närvarande och sparandet var högt första kvartalet.

De fasta bruttoinvesteringarna minskade något efter att ha ökat starkt under fjolåret. Liksom för importen förklaras nedgången delvis av att fjärde kvartalet i fjol höjdes betydligt av ett fåtal betydande FoU-investeringar. En ljuspunkt var dock att investeringar i maskiner och bostäder bidrog positivt till den säsongrensade utvecklingen.

Efter små förändringar på arbetsmarknaden föregående kvartal ökade såväl antalet sysselsatta som arbetskraften första kvartalet. Eftersom arbetskraften också växte så fick sysselsättningsökningen inte något genomslag på den relativa arbetslösheten som låg kvar på en oförändrad nivå. Antalet lediga jobb fortsatte samtidigt att stiga och nådde den högsta nivån sedan början av 2000-talet.

Detta nummer av Sveriges ekonomi – statistiskt perspektiv innehåller även tre temaartiklar. I den första artikeln analyseras hur förändringar i valutakursen påverkar konsumentpriserna. Den andra artikeln sammanfattar effekter av ENS-omläggningen på import och export av FoU i nationalräkenskaperna. Avslutningsvis behandlas det så kallade MIP-systemet, EU:s system för att övervaka makroekonomiska obalanser.

Jämnare utveckling i världsekonomin

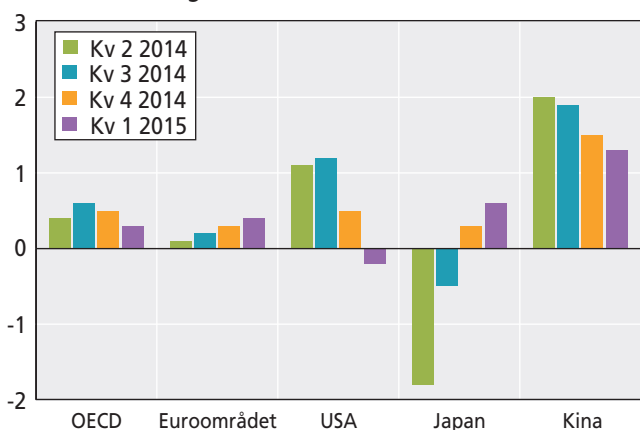
Tillväxten i världsekonomin var något svagare första kvartalet 2015 än under andra halvåret 2014. Samtidigt var den mer jämnt fördelad mellan länderna. Orsaken till dämpningen var att de största länderna gick sämre med ett BNP-fall i USA och dämpad tillväxt i Kina. På andra håll var utvecklingen den omvända med svagt stegrad tillväxt i euroområdet och återhämtning i Japan.

Amerikansk BNP krympte

USA har de senaste åren framstått som det främsta ljusstecknet i världsekonomin men på senare tid har glansen falnat något. Efter ett mycket starkt andra och tredje kvartal så dämpades den amerikanska tillväxten i slutet av fjolåret. Under första kvartalet tilltog inbromsningen och BNP sjönk med 0,2 procent, säsongrensat och från kvartalet innan. Huvudorsaken var att varuexporten minskade kraftigt vilket sannolikt hänger ihop med den starkare dollarn. Vid sidan av den minskade exporten sjönk även investeringarna och den offentliga konsumtionen samtidigt som ökningstakten för hushållskonsumtionen dämpades. USA:s BNP sjönk även förra året under första kvartalet och i likhet med 2014 så har vintervädret varit ovanligt hårt vilket tillsammans med en omfattande hamnstrejk bedöms ha påverkat BNP negativt. Många konjunkturbedömare tror att den amerikanska ekonomin växlar upp igen under andra kvartalet, även om uppsvinget inte väntas bli lika kraftigt som förra året.

BNP-tillväxt

Procentuell förändring från föregående kvartal, säsongrensade värden



Källa: OECD

Data t.o.m. första kvartalet 2015

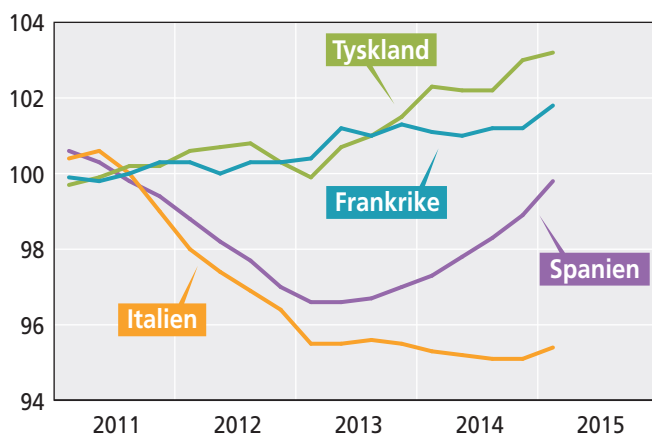
Breddad tillväxt i euroområdet

I euroområdet fortsätter konjunkturläget att förbättras och även om det fortfarande går långsamt så verkar återhämtningen vara mer stabil än tidigare. Även förra året inleddes bra men sen kom Ukrainakrisen och sänkte stämningen och ett tag fanns en oro att euroområdet kunde vara på väg in i en ny recession. Tillväxten lyckades dock hålla sig över

nollsträcket och de tre senaste kvartalen har den stärkts. Första kvartalet växte ekonomin med 0,4 procent vilket var den högsta takten sedan andra kvartalet 2013. En skillnad mot förra året är att tillväxten är mer jämnt fördelad mellan länderna och för första gången på fem år redovisade alla de fyra största euroländerna positiva utvecklingstal. Tyskland växlande visserligen ner men det kompensades av att Frankrike äntligen fick ett uppsving. Ett annat glädjeämne var Italien som för blott andra gången de senaste fyra åren kunde redovisa en positiv BNP-utveckling. Samtidigt fortsatte Spanien att övertyga och noterade den högsta tillväxten sedan 2007. Den lägre tillväxttakten i Tyskland berodde dessutom huvudsakligen på ett negativt lagerbidrag och indikatorerna pekar mot att den tyska konjunkturen fortsätter att förbättras. Värt att notera är också att Tysklands tillväxt de två senaste kvartalen har dämpats av att importen börjat växa snabbare än exporten. Även om detta sänker Tysklands BNP så är det sannolikt positivt för övriga euroländer.

BNP

Volym, säsongrensade värden. Index 2011=100



Källa: OECD

Data t.o.m. första kvartalet 2015

Bland EU-länderna utanför euroområdet var den mest påtagliga förändringen att den ekonomiska aktiviteten i Storbritannien saktade in efter två år med relativt stark tillväxt. Bland de övriga länderna är det värt att notera att allt fler av länderna i Central- och Östeuropa uppvisar en god utveckling och att tillväxten där överlag är betydligt högre än i Västeuropa.

Viss försvagning i Norden

I Norden var utvecklingen något mer dämpad under första kvartalet än i slutet av 2014. Både Sveriges och Norges tillväxt saktade in samtidigt som BNP i Finland återigen sjönk. För både Sverige och Norge kom dock dämpningen från en hög nivå och i Norges fall så berodde den till fullo på en nedgång inom oljenäringen. Fastlandsekonomin fortsatte däremot att gå bra och växte faktiskt mer än föregående kvartal. Den norska ekonomin står än så länge emot

oljeprisfallet bättre än väntat, men arbetslösheten har börjat stiga och såväl inköpschefsindex som konsumentförtroendet har sjunkit vilket tyder på att en inbromsning är att vänta.

Finland är i fortsatt recessionen då BNP sjönk för tredje kvartalet i följd. Den finländska industrin har det fortsatt tungt och produktionen fortsatte att krympa. Exporten sjönk samtidigt som importen steg och investeringarna minskade. Lyckligtvis motverkades detta av att hushållen ökade sin konsumtion vilket förhindrade ett kraftigare fall i BNP. Finland har nu varit i en djup ekonomisk svacka i fyra år och BNP är nere på nivån från 2006. Stämningen i näringslivet är fortsatt dyster men en ljusglimt är att konsumentförtroendet stigit markant det senaste halvåret och nu är uppe på det högsta värdet på fyra år.

Till skillnad från Finland så har Danmarks ekonomi på senare tid börjat återhämta sig efter en lång tid av svag utveckling. BNP har ökat sju kvartal i rad och arbetslösheten har sjunkit tillbaka. I kombination med att bostadpriserna har återhämtat mycket av det tidigare fallet så har hushållens humör förbättrats betydligt. Inom näringslivet är dock stämningen fortsatt dämpad.

Kina saktar in

I Asien gick trenden för de två stora ekonomierna åt olika håll första kvartalet då Japans tillväxt stärktes medan Kinas

försvagades. Kinas BNP ökade med 1,3 procent från föregående kvartal vilket var den lägsta takten sedan man började publicera säsongrensade data 2010. Uppräknat till årstakt motsvarar det en tillväxt på 5,3 procent vilket är en bra bit under det officiella målet på runt 7 procent. Efter en lång period med kraftiga BNP-ökningar har Kinas tillväxt saktat in de senaste åren och utmaningen för regeringen är att se till så att inbromsningen inte sker för fort. Många analytiker tror att det blir svårt att nå tillväxtmålet i år och stöd för detta finns bland annat i utvecklingen för inköpschefsindex som haft en negativ trend sedan mitten på fjolåret och sedan i mars ligger under 50-strecket.

I Japan ser konjunkturutvecklingen ut att vara på väg åt rätt håll igen efter den kraftiga tillbakagång som följde på momshöjningen i april i fjol. Efter två kvartal i rad med sjunkande BNP så började ekonomin att växa igen i slutet av fjolåret och under inledningen av 2015 stegrades aktiviteten. Första kvartalet ökade BNP med 0,6 procent vilket är en bra bit över genomsnittet de senaste 20 åren. Mest positivt var att investeringarna vände upp efter tre kvartal i följd med nedgångar.

Kontaktperson: Thomas Bjurenvall, 08-506 945 74

Export och import

Bakslag efter starkt fjärde kvartal

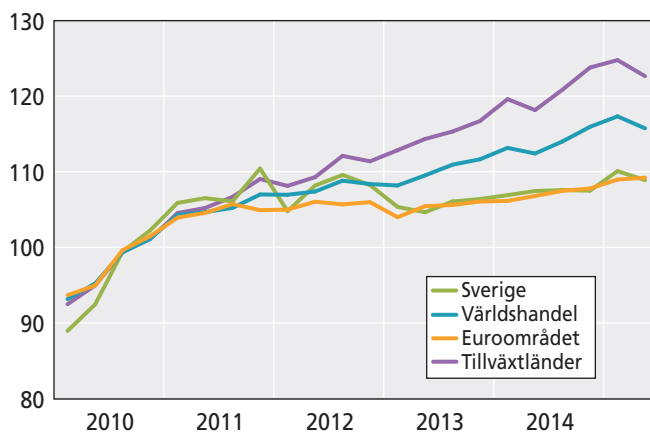
Svensk utrikeshandel tog ett litet kliv tillbaka första kvartalet. Handelsvolymerna minskade inom både exporten och importen, säsongrensat och från kvartalet innan. Utvecklingen får dock ses mot bakgrund av att den mycket starka utvecklingen fjärde kvartalet var svår att överträffa. Framförallt får den kraftiga tillbakagången för tjänsteimporten ses som en reversering efter de extraordinära transaktioner som lyfte utvecklingen under fjärde kvartalet. Barometerindikatorer visar dock att exportföretagen ser positivt på marknadsläget och att allt fler företag förväntar sig ökad exportförsäljning och bättre lönsamhet framöver.

Efter en kraftig uppgång under de senaste åren verkar den ekonomiska inbromsningen för flera tillväxtländer göra sig gällande även i världshandeln. Enligt holländska CPB, som sammanställer statistik över global handel, minskade den samlade exporten i världen från fjärde till första kvartalet med 1,4 procent i säsongrensade tal. Svensk varuexport har sedan återhämtningen från finanskrisen tappat mark i förhållande till världshandeln och utvecklingen har naturligt nog gått mer i linje med euroområdet, där den största delen av Sveriges jämförbara exportmarknader ligger.

Första kvartalet uppvisade svensk varuexport en liknande utveckling som världshandeln med en nedgång på 1,1 procent från kvartalet innan. Det är dock betydligt svagare än den samlade exportutvecklingen i euroområdet som steg med 0,2 procent. Utvecklingen får dock ses mot bakgrund av fjärde kvartalet då svensk varuexport steg betydligt snabbare än euroområdet och man kan delvis se nedgången som en normalisering till utvecklingen i Europa.

Global varuexport

Säsongrensad volymindex 2010=100



Källa: CPB

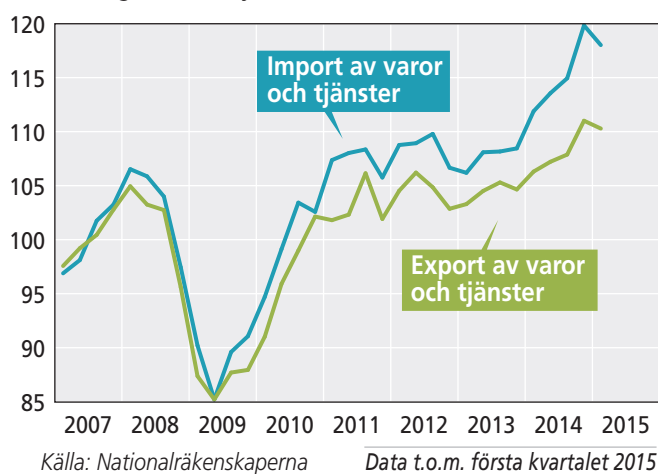
Data t.o.m. första kvartalet 2015

Slagig utveckling för tjänsteimporten

Efter flera år med relativt svag utveckling var den starka ökningen fjärde kvartalet i fjol ett taktomslag för den svenska exporten, där både varu- och tjänsteexporten tog fart. Första kvartalet föll handelsvolymerna tillbaka något och exporten minskade med 0,7 procent, säsongrensat och jämfört med kvartalet innan. Det var varuexporten som stod för nedgången samtidigt som tillväxten för tjänsteexporten, som ökade starkt under i stort sett hela 2014, nästan stannade av helt. Exportnedgången under första kvartalet får dock ses i samband med den kraftiga uppgången fjärde kvartalet och att den tillväxttakten på kort sikt var svår att upprätthålla.

Svensk utrikeshandel

Säsongrensat volyminde 2007=100



Även importen, som har växt betydligt snabbare än exporten under de senaste åren, backade första kvartalet. Importen av varor steg visserligen i stort sett i samma takt som under fjolåret och nedgången berodde på en kraftig sättnings för tjänsteimporten. Nedgången var dock delvis en konsekvens av de extraordinära ökningarna inom FoU under fjolårets sista kvartal, där dessa transaktioner stod för en betydande del av ökningen. Bortfallet av dessa poster och en återgång till mestadels löpande transaktionsflöden första kvartalet har reverserat förhållandet genom att det istället var jämförelsekvartalet som höjdes.

På grund av de stora transaktionerna på importsidan fjärde kvartalet och en något slagigare utveckling än vanligt för exporten kan det vara intressant att se på de två senaste kvartalen tillsammans. Den genomsnittliga exportuppgången för fjärde och första kvartalet var högre än andra och tredje kvartalet 2014. Motsvarande var den genomsnittliga importökningen ungefär i nivå med kvartalsutvecklingen under andra och tredje kvartalet i fjol.

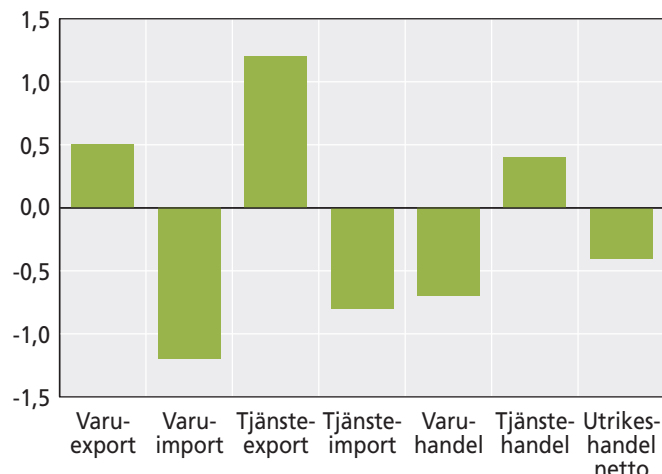
Trots en lägre aktivitet under första kvartalet bidrog utrikeshandeln positivt till den säsongrensade BNP-utvecklingen för andra kvartalet i rad, och var den del av försörjningsbalansen som stod för den största delen av BNP-tillväxten från fjärde till första kvartalet. Orsaken var dock en helt annan än kvartalet innan då den positiva effekten berodde på en ökning inom exporten. Eftersom importen, som är en minuspost i BNP, föll mer än exporten första kvartalet bidrog utrikeshandeln positivt till BNP-utvecklingen.

Nettoexporten i årstakt fortfarande sänke

Eftersom utrikeshandeln har ökat under tre av de fyra senaste kvartalen steg aktiviteten mätt i årstakt första kvartalet. Exporten av varor och tjänster ökade med 3,8 procent, jämfört med samma kvartal året innan. Under motsvarande period uppvisade den samlade importen en ännu starkare utveckling med en uppgång på 5,2 procent. Att importen ökade mer än exporten ledde till att exportnettot höll igen BNP-tillväxten i årstakt med 0,4 procentenheter. Den negativa nettoeffekten har hållit i sig under de senaste fem kvartalen, till stor del på grund av att importvolymerna har stegrats.

Bidrag i procentenheter till förändring i BNP

Förändring från motsvarande kvartal föregående år



Trycket nedåt lättade dock något första kvartalet framförallt till följd av att den negativa effekten från tjänsteimporten minskade i styrka. Nettobidraget från tjänstehandeln var positivt första kvartalet där uppgången omfattade de flesta av de större produktgrupperna. Rörelserna inom tjänsteimporten var något mindre än fjärde kvartalet, framförallt inom FoU som påverkades av ett fåtal betydande transaktioner kvartalet innan. Den mycket starka ökningstakten för bank- och fondtjänster dämpades också kraftigt. Samtidigt fortsatte tjänsteexporten att öka kraftigt, framförallt tack vare att den stora produktgruppen datakonsulttjänster ökade takten. Även resevalutan, utländska besökares konsumtion i Sverige, fortsatte att uppvisa en stark tillväxt.

Påverkan från varuhandeln var dock negativ, framförallt på grund av en kraftig ökning för varuimporten. Här var det framförallt importen av råolja som drog upp importvolymerna rejält och stod för över hälften av den totala ökningen för varuimporten. Här syns en tydlig effekt av oljeprisfallet då importen av råolja uppvisade en värdeminskning med 18 procent medan volymerna steg med över 30 procent.

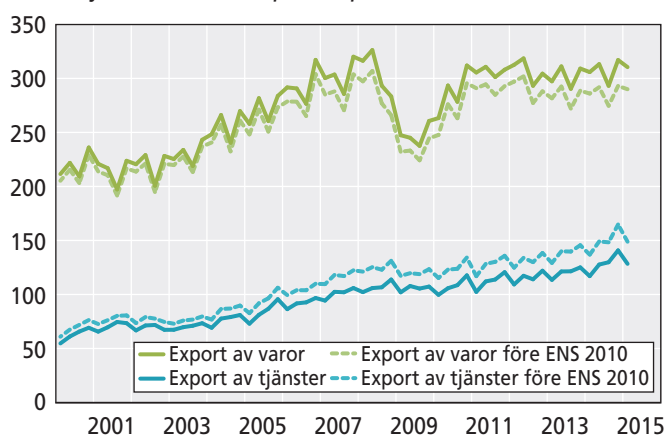
Det svagt positiva bidraget från varuexporten kan bland annat kopplas till uppgångar för exporten av maskiner samt datorer och elektronikprodukter. Exporten av motorfordon, som backade med närmare 6 procent på helårsbasis under 2014, går dock fortfarande trögt och sänkte varuexporten kraftigt även första kvartalet.

Trepartshandeln dämpade varuexporten

Efter kraftiga uppgångar under 2013 och stora delar av 2014 minskade trepartshandeln (merchanting) med 3,9 procent första kvartalet, jämfört med samma kvartal året innan. Trepartshandel innebär att svenska företag säljer utlandsproducerade varor till kunder baserade utanför Sverige utan att varan vid någon tidpunkt passerar svensk gräns. Denna sortens handel utgjorde en väsentlig del av exporttillväxten, och även BNP-tillväxten, från 2004 och fram till finanskrisens vågor slog in över ekonomin under 2008. Även om utvecklingen under de senaste åren har uppvisat en större variation mellan kvartalen är trepartshandeln fortfarande viktig för den ekonomiska utvecklingen i Sverige. Sett till helåret 2013 och 2014 bidrog den med 0,3 procentenheter till BNP-utvecklingen mätt i årstakt.

Export av varor respektive tjänster

Miljarder kronor, löpande priser



Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. första kvartalet 2015

Moderniseringen av nationalräkenskaperna till ENS 2010 som infördes hösten 2014 har dock påverkat hur man ser på trepartshandel. Innan uppdateringen räknades handelsmarginalen som tjänsteexport, men numera ingår den i varuexporten. Inköpen av varor räknas som negativ export medan försäljningen på motsvarande sätt läggs till varuexporten. Skillnaden mellan dessa utgör handelsmarginalen från trepartshandeln. Ur ett branshperspektiv är det dock viktigt att beakta att även om trepartshandeln i sig numera räknas som varuexport, så bedrivs denna typ av verksamhet till stor del av tjänsteproducerande företag.

Goda förutsättningar för exportförsäljningen och lönsamheten

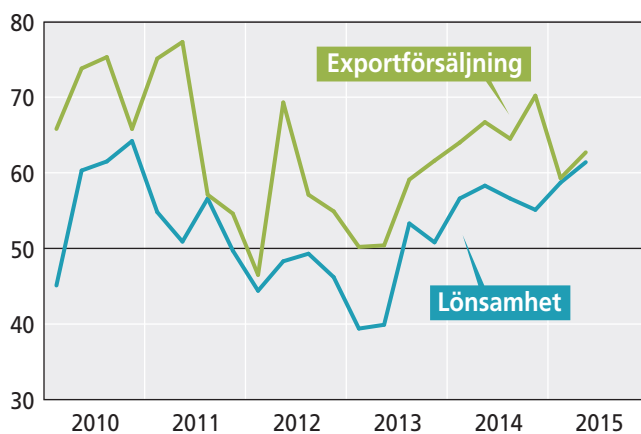
Trots den något svagare inledningen på året ser förutsättningarna för svensk utrikeshandel relativt goda ut. Utvecklingen i omvärlden visar tecken på att förbättras sakta, och den svenska kronan fortsatte att försvagas första kvartalet enligt det handelsvägda kronindexet KIX. Ser man till tendensundersökningar för exportutvecklingen är också bilden ljusare. Både Inköpschefsindex och KI:s konjunkturbarometer indikerar att inflödet av nya order från exportmarknaden har utvecklats relativt väl.

Exportchefsindex visar tecken på att en fortsatt god utveckling av efterfrågan på de viktiga svenska exportmarknaderna i Västeuropa, Nordamerika och Asien väntas framöver. Den sammanvägda nulägesbedömningen för de svenska exportföretagen vände också upp andra kvartalet, och fler företag vittnar om en förbättrad marknadsefterfrågan.

Exportcheferna har också rapporterat om en förbättrad försäljning under de senaste kvartalen. Utfallet dämpades påtagligt första kvartalet, men blev återigen mer positivt andra kvartalet. Även nulägesbedömningen om exportföretagens lönsamhet har stärkts under de senaste åren, vilket kan hänga samman med den svagare kronan. Båda index uppvisade utfall en bra bit över 60, vilket indikerar en relativt stark tro bland företagen på en god utveckling framöver.

Exportchefsindex

Diffusionsindex. Nulägesbedömning. Värdet över 50 betyder att fler företag tror på en förstärkning än en försvagning av exportkonjunkturen



Källa: SCB/Business Sweden Data t.o.m. andra kvartalet 2015

Kontaktperson: Magnus Saltveit, 08-506 949 84

Hushållens konsumtion

Försiktig ökning av hushållskonsumtionen

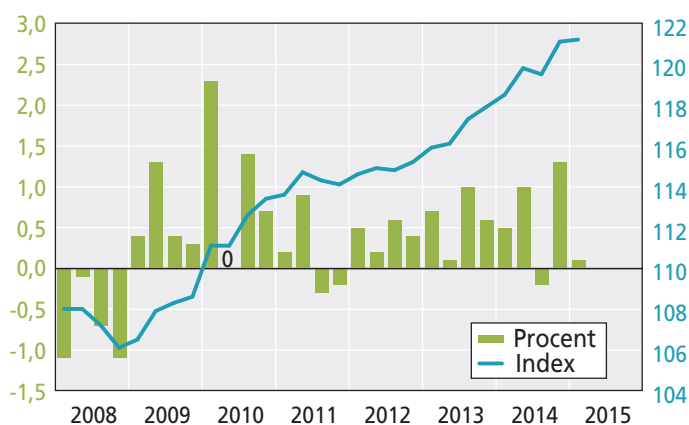
Efter en stark utveckling av hushållens konsumtion fjärde kvartalet saktade tillväxttakten in och utgifterna ökade svagt första kvartalet i säsongrensade tal. Tendensen som varit de senaste åren, att mer pengar läggs på varaktiga varor, höll i sig samtidigt som också utgifterna för hotell och restaurangbesök fortsatte att öka. Löneökningar och räntesänkningar har bidragit till att den samlade hushållssektorn har det relativt gott ställt och kan lägga undan pengar.

Under 2014 var hushållens konsumtion en av de främsta drivkrafterna bakom Sveriges BNP-utveckling och året avslutades med en stark tillväxt fjärde kvartalet. Första kvartalet dämpades tillväxttakten då hushållskonsumtionen säsongrensats och jämfört med kvartalet innan ökade med 0,1 procent, vilket innebar ett marginellt positivt bidrag till BNP-tillväxten.

De senaste årens trend att mer pengar läggs på varaktiga varor fortsatte första kvartalet. Hushållens inredningsintresse håller alltså i sig och mer spenderas på möbler och heminredning. Denna konsumtion har ökat de senaste 13 kvartalen och steg i säsongrensade tal med 2,1 procent jämfört med kvartalet innan. En annan tendens de senaste åren är att hushållen har lagt mer pengar på restaurangbesök och hotellvistelser. Sådana utgifter har i säsongrensade tal stigit varje kvartal sedan början av 2012 och fortsatte att öka första kvartalet i år. Restaurangmomsen sänktes i januari 2012, vilket kan vara en av förklaringarna till hushållens ökade hotell- och restaurangbesök. Hushållens största utgift, boendekostnaden, sjönk däremot efter att ha stigit alla kvartal under fjolåret. Boendekostnaden var i säsongrensade tal 0,7 procent lägre än fjärde kvartalet, vilket innebär att utgifterna för boende höll tillbaka de totala konsumtionsutgifterna.

Hushållens konsumtionsutgifter

Procentuell förändring från föregående kvartal samt index 2005=100. Säsongrensade kvartalsvärden



Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. första kvartalet 2015

Tidig påsk påverkade livsmedelsutgifterna

Jämfört med samma period förra året steg hushållens konsumtionsutgifter med 2,3 procent första kvartalet. Det är strax under den genomsnittliga årstaktstillväxten förra året, men några tiondelar högre än utvecklingen 2013.

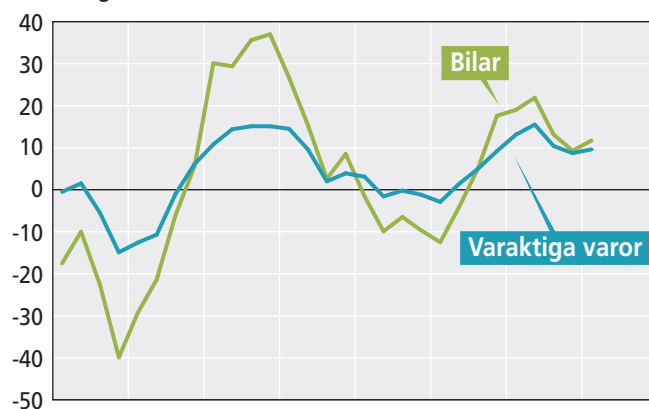
Livsmedelsutgifterna steg relativt kraftigt i årstakt första kvartalet, med 3,1 procent, och var en av de konsumtionsgrupper som bidrog mest till den totala konsumtionsökningen. En förklaring till den högre livsmedelskonsumtionen jämfört med förra året hänger troligtvis samman med att påsken i år inföll i början av april medan den förra året låg betydligt längre in i andra kvartalet. I år bör åtminstone en del av påskmaten ha inhandlats under mars månad, vilket höjde utgifterna jämfört med samma kvartal i fjol. Hushållen la mer pengar på mat och alkoholhaltiga drycker samtidigt som de minskade ner på inköpen av alkoholfria drycker, där lägre kaffekonsumtion bidrog stort till nedgången.

Inköpen av bilar och möbler fortsätter öka

Även om livsmedelsutgifterna, som är den största gruppen inom icke-varaktiga varor, steg första kvartalet så har trenden de senaste åren varit att hushållen framför allt ökat konsumtionen av varaktiga varor och då främst bilar och möbler. Utgifter för transporter och fordon steg med 3,4 procent i årstakt första kvartalet och bidrog med 0,4 procentenheter till den totala konsumtionsökningen. Liksom tidigare kvartal var det främst de tungt vägande bilinköpen som drog upp utvecklingen för gruppen; dessa steg med 12 procent i årstakt. Hushållen ökade även inköpen av övriga fordon, framför allt steg konsumtionen av motorcyklar och mopeder kraftigt efter ett ganska svagt fjolår. Det som håller tillbaka utvecklingen för gruppen transporter och fordon är de volymmässigt stora driftskostnaderna som minskade något i årstakt.

Hushållens konsumtionsutgifter av varaktiga varor

Procentuell förändring från motsvarande kvartal föregående år



Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. första kvartalet 2015

Konsumtionen av möbler och husgeråd, som har ökat rejält de senaste åren, steg första kvartalet med 6,3 procent, vilket gav ett bidrag på 0,3 procentenheter till hushållens totala konsumtionsutgifter. Köp av möbler och inredningsartiklar via internet har ökat relativt kraftigt de senaste åren. Det är framför allt kvinnor som står för dessa inköp, enligt E-barometern som HUI research tar fram.

Hushållens konsumtionsutgifter första kvartalet 2015

	Andel av hushållens konsumtion, %	Volymförändring, jmf med kv 1 14, %	Bidrag till hushållens konsumtionsökning, procentenheter
Boende	28,8	1,2	0,3
Livsmedel och alkoholfria drycker	11,7	3,1	0,4
Övriga varor och tjänster	11,5	3,3	0,4
Transporter och fordon	11,1	3,4	0,4
Rekreation och kultur	10,5	2,9	0,3
Restauranger, hotell	5,9	4,1	0,2
Möbler m.m.	4,7	6,3	0,3
Kläder och skor	4,1	3,7	0,2
Hälsa- och sjukvård	4,0	5,7	0,2
Alkoholhaltiga drycker och tobak	3,2	1,7	0,1
Post och telekommunikationer	3,1	4,1	0,1
Utbildning	0,4	-0,6	0,0
Svenskars konsumtion utomlands	5,2	1,8	0,1
Utländska besökares konsumtion i Sverige	-4,2	-15,3	-0,6
Hushållens totala konsumtion	100,0	2,3	2,3

Källa: Nationalräkenskaperna

Svenskars konsumtion utomlands tilltog kraftigt 2010 och har sedan dess ökat varje kvartal i årstakt. Förra året matades tillväxttakten av något och första kvartalet i år steg utlandskonsumtionen endast svagt. Den försvagade kronkursen kan vara en av förklaringarna till att utvecklingstakten har dämpats. Jämfört med första kvartalet förra året har kronan försvagats cirka 10 procent, visar Riksbankens TCW-index som mäter kronans värde mot en korg av utländska valutor. Tillväxttakten för utländska besökares konsumtion i Sverige tilltog kraftigt under fjolåret, där effekterna av den svagare kronan har gjort Sverige till ett billigare land att besöka. Jämfört med samma kvartal i fjol ökade de utländska besökarnas konsumtion i Sverige med 15 procent. Inkvarteringsstatistiken bekräftar bilden av att Sverige blivit ett populärare resmål. Jämfört med samma kvartal i fjol ökade antalet utländska gästnätter under första kvartalet med 11,5 procent och besöken steg från både Norden, övriga Europa och resten av världen. Då nationalräkenskaperna enbart ska mäta de svenska hushållens konsumtion dras de utländska besökarnas inköp av från konsumtionsutgifterna. Den kraftiga ökningen av utländsk konsumtion i Sverige lämnade ett negativt bidrag på 0,6 procentenheter till de totala konsumtionsutgifterna i Sverige.

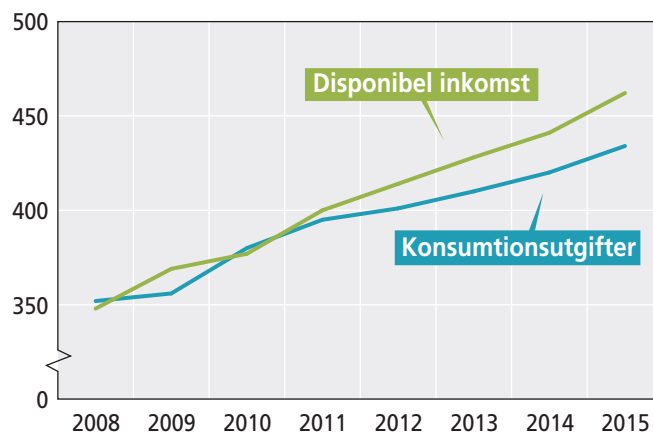
Hushållens inkomster och sparande ökar

Den samlade hushållssektorns disponibla inkomster ökade med 4,7 procent jämfört med första kvartalet förra året, vilket är den största ökningen i årstakt sedan slutet av 2012.

Hushållens i särklass största inkomstkälla, löneintäkterna, ökade med 4,3 procent och bidrog därmed kraftigt till uppgången. Även andra större intäkter såsom sociala förmåner från staten, exempelvis sjukförsäkring och assistansersättning, var högre än samma kvartal förra året. Det lägre ränteläget i ekonomin har gjort att såväl ränteintäkterna som ränteutgifterna sjunkit rejält, men då hushållens räntekostnader är betydligt högre än intäkterna blir nettoeffekten av den lägre räntan positiv och bidrar till högre disponibel inkomst. Ränteutgifterna som andel av den disponibla inkomsten har sjunkit kraftigt de senaste åren. Första kvartalet 2012 var denna andel 7,1 procent och tre år senare hade den sjunkit till 4,3 procent. Detta trots att hushållens totala låneskuld under samma period har ökat med 440 miljarder kronor, enligt SCB:s sparbarometer.

Hushållens disponibelinkomst samt konsumtionsutgifter

Första kvartalet respektive år, miljarder kronor



Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. första kvartalet 2015

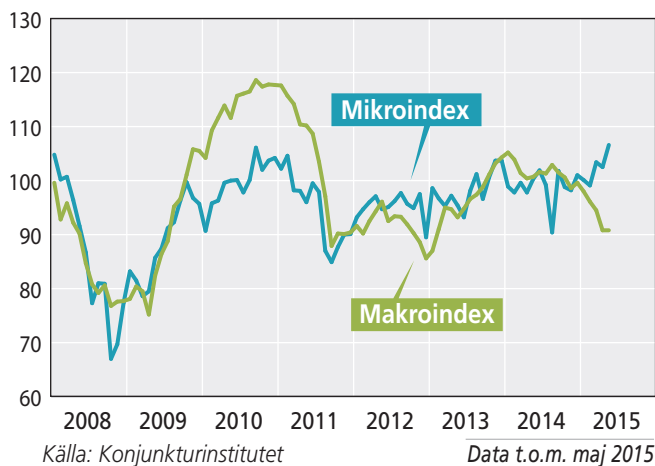
Bland posterna som håller tillbaka ökningen av den disponibla inkomsten är inkomstskatterna den klart mest betydelsefulla. Hushållen betalade 4,7 procent mer skatt än samma kvartal i fjol. Trots de ökade skatteutgifterna steg alltså den disponibla inkomsten sammantaget och det individuella sparandet var mycket högre än första kvartalet 2014. Hushållens sparkvot exklusive tjänste- och premiepensioner uppgick till 5,9 procent, vilket är ett väldigt högt sparande för att vara ett förstakvartal. Den goda nivån på sparandet tyder på att det borde finnas ytterligare konsumtionsutrymme för hushållen. Hushållens disponibelinkomst har ökat snabbare än konsumtionsutgifterna under de senaste åren och gapet mellan dessa två variabler, det vill säga sparandet, har därmed ökat.

Stor skillnad i synen på egen och svensk ekonomi

Huruvida hushållen väljer att spara eller konsumera framöver beror till stor del på hur de uppfattar den egna ekonomiska situationen och läget i svensk ekonomi. I KI:s konjunkturbarometer kan man få en fingervisning om hushållens inställning under andra kvartalet. I den senaste undersökningen, som mätte attityderna under maj månad, ökade mikroindex till 106,6, vilket tyder på att hushållen är

mer positiva än normalt angående det egna hushållets ekonomi. Samtidigt visade makroindex, som uppgick till 90,8, att synen på läget i svensk ekonomi är mer pessimistisk än vanligt. Dessa index tyder på att det finns en förhållandevis stor skillnad på hur hushållen uppfattar den egna ekonomin och den svenska ekonomin, där differensen mellan måtten i maj var den största på över fyra år. På ett års sikt är hushållen relativt pessimistiska gällande både mikro- och makroekonomin. Förväntningarna på den egna ekonomin har visserligen ljusnat något, men ligger fortfarande strax under det historiska genomsnittet. Hushållens tro på svensk ekonomi om ett år är fortsatt dystert. Trots den svaga tron på ekonomin framöver planerar de ändå att lägga mer pengar än normalt på kapitalvaror kommande tolv månader.

Hushållens makro- och mikroindex
Säsongrensade värden. Index, medelvärde=100



Kontaktperson: Maria Schoultz, 08-506 940 74

Investeringar

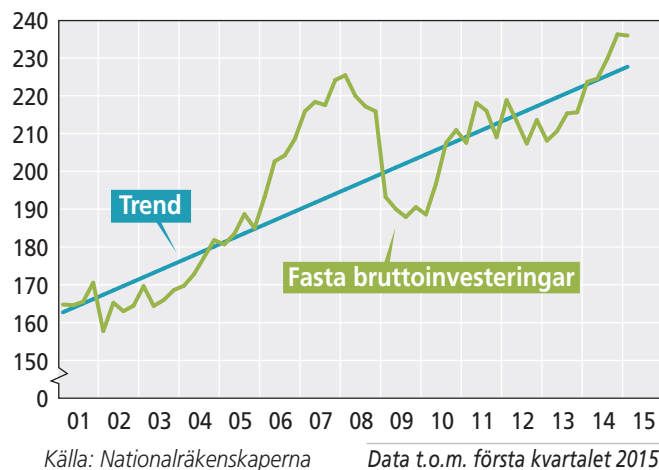
Maskininvesteringarna vände upp

De fasta bruttoinvesteringarna minskade något första kvartalet i jämförelse med det fjärde. Nedgången förklaras främst av att jämförelsekvartalet, fjärde kvartalet i fjol, höjdes betydligt av poster inom FoU-investeringarna som bedöms vara av engångskaraktär. Första kvartalet var det i huvudsak investeringar i maskiner och bostäder som bidrog positivt till den säsongrensade utvecklingen medan immateriella tillgångar såsom FoU agerade motvikt.

Den nästan två år långa uppgången för de fasta bruttoinvesteringarna bröts första kvartalet, när investeringarna minskade med 0,1 procent, säsongrensat och jämfört med kvartalet innan. Trots inbromsningen överstiger dock de fasta bruttoinvesteringarna den genomsnittliga trendtillväxten under de senaste 15 åren och ligger kvar ungefär tre procent högre än innan finanskrisen. De fasta bruttoinvesteringarna stod för närmare en fjärdedel av BNP första kvartalet, då investeringskvoten uppgick till 22,6 procent.

Fasta bruttoinvesteringar

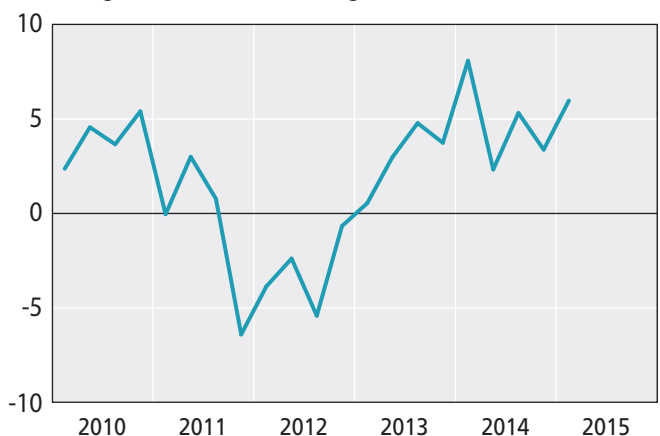
Säsongrensade kvartalsvärden, trend. Miljarder kronor



En ljuspunkt för investeringsutvecklingen första kvartalet var att investeringar i maskiner bidrog mest till den säsongrensade utvecklingen. Maskininvesteringarna utvecklades svagt under 2014 men vände upp på relativt bred front första kvartalet, vilket kan vara ett tecken på att företagens investeringsvilja är på väg upp. Uppgången första kvartalet drogs också upp primärt av övriga maskiner och vapensystem men även investeringar av transportmedel och IKT-utrustning ökade jämfört med föregående kvartal.

Fasta bruttoinvesteringar bostäder

Procentuell volymförändring jämfört med föregående kvartal. Säsongrensade värden



Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. första kvartalet 2015

För bostäder pekar investeringstillväxten fortfarande brant uppåt, och utvecklingen är betydligt mindre volatil än för maskininvesteringarna. Investeringarna i bostäder har ökat säsongrensat nio kvartal i följd, och har varit en av de huvudsakliga drivkrafterna i de fasta bruttoinvesteringarna under de senaste åren.

På motsvarande sätt som för importen av tjänster påverkades investeringar i immateriella tillgångar negativt av ett fåtal stora transaktioner fjärde kvartalet. Första kvartalet föll investeringarna tillbaka med 10,3 procent, säsongrensat och jämfört med kvartalet innan, efter den mycket kraftiga uppgången under fjärde kvartalet.

Starkare underton inom industrin

Jämfört med motsvarande kvartal året innan, ökade de fasta bruttoinvesteringarna med 5,7 procent och bidrog med 1,2 procentenheter till BNP-tillväxten på 2,5 procent. Näringslivets investeringar steg med 6,5 procent. Investeringsvolymer inom tillverkningsindustrin har successivt ökat de senaste kvartalerna och steg med 11,5 procent första kvartalet mätt i årstakt. Gruv- och mineralutvinningsbranscherna fortsatte däremot att utvecklas svagt och drog ner investeringarna med 8,4 procent. Branscherna inom kategorin övriga varor visade överlag höga ökningstal. Energibranschens investeringar ökade med 12,5 procent och investeringarna inom bygg- och anläggning steg med 23 procent.

Volymutveckling samt bidrag kvartal 1 2015

Jämfört med motsvarande kvartal föregående år

Fasta bruttoinvesteringar	Volymutveckling	Bidrag
Varubranscher	12,0	3,5
Tillverkningsindustri C10–C33	11,5	2,1
Tjänstebanscher	3,5	1,9
Näringslivet	6,5	5,4
Offentliga myndigheter	1,6	0,3
Totalt	5,7	5,7

Källa: Nationalräkenskaperna

Tjänsteproducenternas investeringar som har ökat med tvåsiffriga tal de senaste två kvartalerna mattades av något och ökade med 3,5 procent i årstakt. Första kvartalet var

det återigen fastighetsverksamhet som var motorn bakom uppgången. Starkt gick även företagstjänster medan investeringarna inom information och transport minskade relativt kraftigt.

Dämpade förväntningar

Investeringshumöret inom industrin som helhet ser dock ut att bli dämpat under 2015, enligt Investeringsenkätens investeringsplaner som publicerades i maj. Industriinvesteringarna väntas öka med 2 procent i volym 2015 jämfört med 2014. Flertalet branscher väntas öka sina investeringar såsom transportmedelsindustrin, kemisk industri, samt företag inom stål- och metall. Kräftgången för gruvindustrins investeringar väntas dock fortsätta under 2015 efter en svag utveckling förra året.

Energibranschen väntas minska investeringarna med 5 procent medan den starka trenden för byggverksamhet tros fortsätta och notera en ökning med 35 procent helåret 2015. Bland tjänstebanscher väntas företagstjänster, varuhandel och bank och försäkring öka sina investeringar.

Positivt lageromslag

Lageravvecklingen under fjärde kvartalet förbyttes till en lageruppbyggnad och ett positivt lageromslag¹ första kvartalet.

I en normal årscykel byggs lagren normalt upp under första kvartalet, men lageruppbyggnaden första kvartalet var större än motsvarande kvartal i fjol. Lageromslaget ökade med 1,1 miljarder kronor och bidrog med 0,1 procentenhet till BNP-utvecklingen mätt i årstakt. I säsongrensade tal gav dock lagerinvesteringarna ingen effekt på BNP-utvecklingen.

Inom industrin skedde en lageruppbyggnad inom samtliga lagertyper. Industrins lager av insatsvaror uppvisade ett positivt lageromslag då industrin ökade insatsvarulagren mer än motsvarande kvartal föregående år. Industrins lageruppbyggnad av färdigvarulager utvecklades svagare än motsvarande kvartal i fjol vilket medförde ett negativt lageromslag. Industrins totala lagerinvesteringar gav ingen påverkan på BNP-utvecklingen.

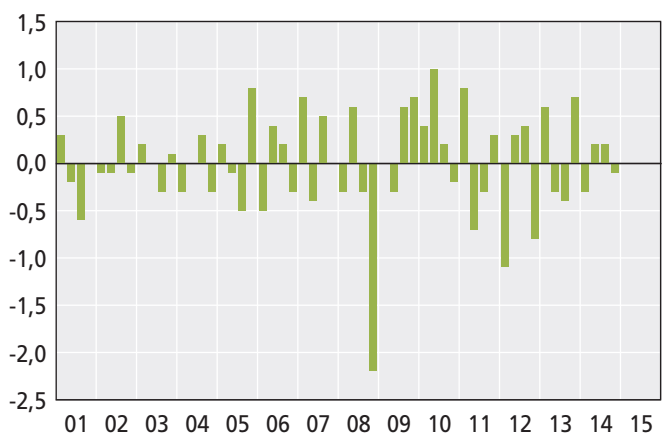
Även inom varuhandeln skedde en lageruppbyggnad, där detaljhandeln stod för det största lageromslaget, vilket främst förklarades av ökade lager för råvaror och hemutrustning. Partihandelns lageruppbyggnad bestod främst av byggmaterial, medan lagren inom motorhandeln ökade för både nya bilar och bildelar. Varuhandelns lager bidrog med 0,3 procentenheter till BNP-utvecklingen.

Övriga lager, utöver industri- och handelslager, höll tillbaka BNP-tillväxten med 0,2 procentenheter.

¹ Lageromslag kan anta ett positivt eller negativt värde och visar förändringen i lager jämfört med motsvarande kvartal föregående år.

Lagerbidrag till BNP-utvecklingen

Procentenheter, säsongrensat



Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. första kvartalet 2015

Kontaktpersoner: Peter Buvén, 08-506 945 28 och Antonio Espinoza, 08-506 949 82

Näringsliv

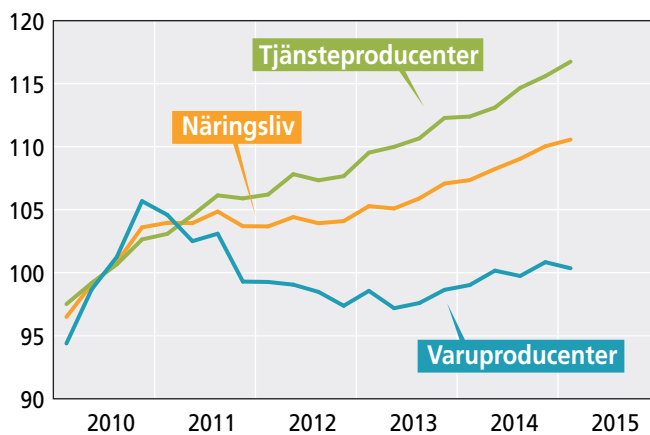
Tjänsteproduktionen åter drivande

Första kvartalet steg produktionen i näringslivet endast svagt. Tjänstebranscherna fortsatte att driva tillväxten tillsammans med byggverksamheten. Industrin hade däremot ett svagare kvartal än det föregående och minskade sin produktion. Arbetsinsatsen ökade något inom både varu- och tjänsteproduktionen vilket visar att produktiviteten inom varuproduktionen gick ned.

Efter det mycket starka fjärde kvartalet i fjol då såväl varuproduktionen som tjänsteproduktionen steg blev uppgången första kvartalet något måttligare. Jämfört med kvartalet innan steg produktionen i näringslivet¹ med 0,5 procent, säsongrensat. Tjänstebranscherna fortsatte att ha en god utveckling, medan varuproduktionen föll tillbaka efter en kraftig tillväxt fjärde kvartalet. Byggproduktionen ökade på nytt och förstärkte den starka trenden för branschen. Industrin kunde däremot inte följa upp produktionsökningen från fjärde kvartalet utan produktionen minskade på nytt. Den skakiga utvecklingen för industrin innebär att produktionen fortfarande ligger lägre än nivån från 2010. Som en jämförelse har tjänsteproduktionen ökat med cirka 18 procent under denna period. Det kan också ses som en effekt av den strukturella förändringen i Sveriges ekonomi som tilltagit efter finanskrisen där industribranscherna minskar i betydelse och tjänsteföretagen står för en allt större del av förädlingsvärdet i näringslivet. I årstakt steg produktionen inom näringslivet med 3,0 procent, fördelat på en uppgång på 0,9 procent för varuproducenterna och 4,2 procent för tjänsteproducenterna.

Produktion

Säsongrensade kvartalsvärden. Fasta priser. Index 2010=100



Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. första kvartalet 2015

Uppgång för byggproduktionen

På den positiva sidan när det gäller varuproduktionen har byggandet fortsatt att gå starkt. Första kvartalet steg byggproduktionen med 1,4 procent jämfört med kvartalet innan och den uppåtgående trenden har varit obruten i två år. En starkt bidragande faktor är det ökade bostadsbyggandet och även bostadsinvesteringarna fortsatte uppåt första kvartalet vilket innebär att byggandet troligtvis kommer fortsätta att öka kommande kvartal.

¹ Med produktion avses här egentligen förädlingsvärdet, vilket definieras som produktionsvärdet minus insatsförbrukningen.

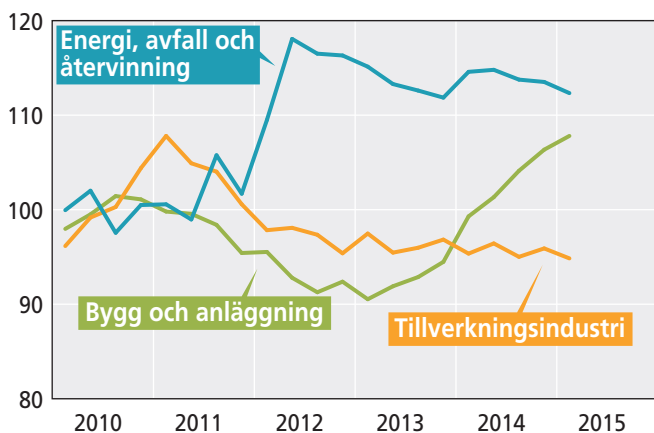
Tillverkningsindustrin minskade sin produktion med 1,1 procent jämfört med föregående kvartal. En bidragande faktor var den kemiska industrin där en uppgång på drygt 6 procent fjärde kvartalet förbyttes i en nedgång med 7 procent första kvartalet. Verkstadsindustrin, som står för mer än halva förädlingsvärdet inom tillverkningsindustrin, utvecklades däremot bättre och höjde sin produktion något efter två kvartal i rad med minskningar.

Första kvartalet steg även maskininvesteringarna markant vilket kan tyda på att förväntningarna om framtiden har ljusnat något. Företagen kan tänkas göra investeringar i maskiner för att höja kapaciteten och på så vis möta en ökad efterfrågan genom ökad produktion. Det kan också vara ett tecken på cykliska effekter genom att gamla maskiner behöver bytas ut vilket de låga maskininvesteringarna under fjolåret pekar på.

Även energibranscherna inklusive branscherna för avfallshandling och återvinning räknas till varuproducenter men står för en mindre del av den totala varuproduktionen. Första kvartalet innebar dock en nedgång vilket var tredje kvartalet i rad med minskad produktion. Efter den stora uppgången första halvåret 2012 har dock produktionsnivån endast rört sig marginellt.

Produktion

Säsongrensade kvartalsvärden. Fasta priser.
Index 2010=100



Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. första kvartalet 2015

Exportorderingsgången på uppgång

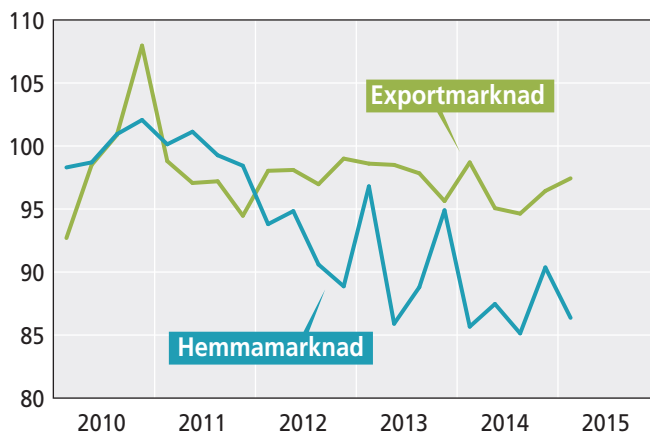
Industrins orderingsgång har haft en negativ trend under en längre period. Den har lyfts temporärt av enstaka större order men har sedan fallit tillbaka. Under det senaste året har dock exportorderingsgången stabiliserats något och visat uppgångar de två senaste kvartalen. En rimlig förklaring är att den försvagade kronan har ökat efterfrågan på de svenska exportföretagens produkter. Den inhemska orderingsgången steg under fjärde kvartalet men föll åter tillbaka första kvartalet och sett över den senaste femårsperioden så är det hemmamarknaden som står för den större delen av nedgången för industrins totala orderingsgång.

Några av delbranscherna som ökade sin orderingsgång första kvartalet var industrin för elapparatur, trävaruindustrin samt stål- och metallverk. I samtliga av dessa branscher var det

order från exportmarknaden som drog upp mest. Stora minskningar noterades inom kemisk industri samt livsmedelsindustrin och annan transportmedelsindustri. I de två sistnämnda var det minskade order från hemmamarknaden som drog ner.

Industrins orderingsgång

Säsongrensade kvartalsvärden. Fasta priser.
Index 2010=100



Källa: Industrins order- och omsättningsstatistik

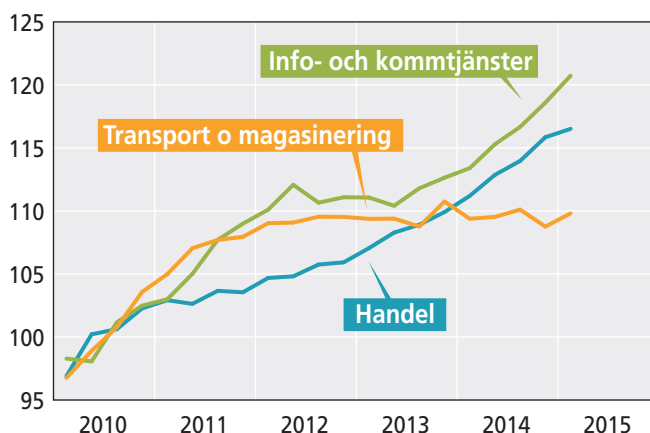
Data t.o.m. första kvartalet 2015

Bred uppgång inom tjänsteproduktionen

Tjänstebranscherna fortsatte sin stabila uppgång även första kvartalet och tjänsteproduktionen steg med 1,0 procent jämfört med fjärde kvartalet. Samtliga delaggregat steg, till och med transport och magasinering, vilket visar att det finns en bred bas för efterfrågeökningen. Transportbranschen har annars haft en svag utveckling jämfört med övriga tjänstebranscher under de senaste fyra åren. Det har till stor del att göra med att industrin gått svagt samt att den internationella konkurrensen ökat kraftigt.

Produktion

Säsongrensade kvartalsvärden. Fasta priser.
Index 2010=100



Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. första kvartalet 2015

De branscher som steg mest första kvartalet i år var informations- och kommunikationstjänster respektive företagstjänster där uppgångarna var 1,8 respektive 1,3 procent. Den viktiga handelsbranschen uppvisade på nytt en uppgång men ökningstakten var lägre än på länge. Hotell och restaurangbranschen var också på uppgång, men den ökningen var också lägre än på länge.

rang fortsatte att gå bra och den tungt vägande fastighetsbranschen steg något mer än fjärde kvartalet.

Liten ökning av arbetsinsatsen

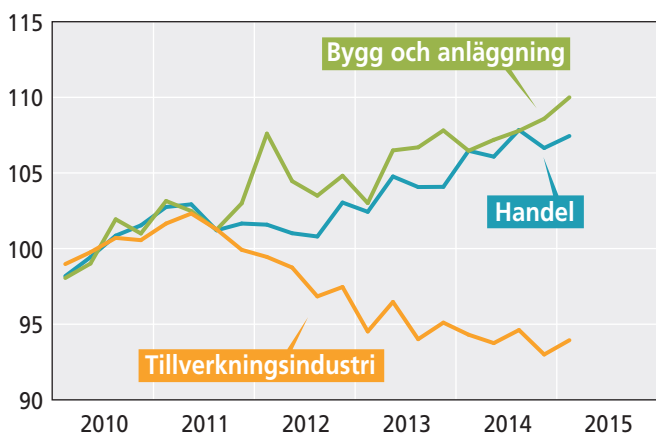
Förra året ökade antalet arbetade timmar med 1,3 procent. Trenden mattades i slutet av året då arbetsinsatsen sjönk något fjärde kvartalet enligt säsongrensade data. Första kvartalet i år vände dock utvecklingen uppåt då de arbetade timmarna i näringslivet steg med 0,6 procent jämfört med fjärde kvartalet.

Inom varuproduktionen ökade timmarna med 0,9 procent sedan både tillverkningsindustrin och byggverksamheten noterat uppgångar. Att enbart titta på senaste kvartalet ger dock inte riktigt hela bilden. Ser man över längre tid så är det tydligt att de arbetade timmarna i industrin krymper till följd av färre sysselsatta i branschen. Under de tre senaste åren har arbetsinsatsen inom tillverkningsindustrin minskat stadigt. Byggbranschen uppvisar en motsatt trend, där sysselsättningen istället har ökat. Jämfört med första kvartalet i fjol har antalet arbetade timmar ökat med 3,5 procent.

Arbetsinsatsen ökade även inom de tjänsteproducerande branscherna där den steg med 0,5 procent. Det var en blandad utveckling mellan delbranscherna men exempelvis företagstjänster fortsatte starkt uppåt. Det gällde även hotell- och restaurangbranschen samt inom den stora handelsbranschen. Handeln gick under fjolåret förbi industrin som den största branschen i näringslivet sett till antalet arbetade timmar.

Arbetade timmar

Säsongrensade kvartalsvärden. Index 2010=100



Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. första kvartalet 2015

Lägre produktivitet

Arbetsproduktiviteten i näringslivet minskade svagt första kvartalet sedan fjärde kvartalet visat en stor uppgång. Inom varuproduktionen sjönk produktiviteten med 1,3 procent vilket innebar att nästan hela uppgången fjärde kvartalet raderades. Det var i synnerhet industrin som bidrog till nedgången då den ökade arbetsinsatsen inte ledde till någon ökning av produktionen.

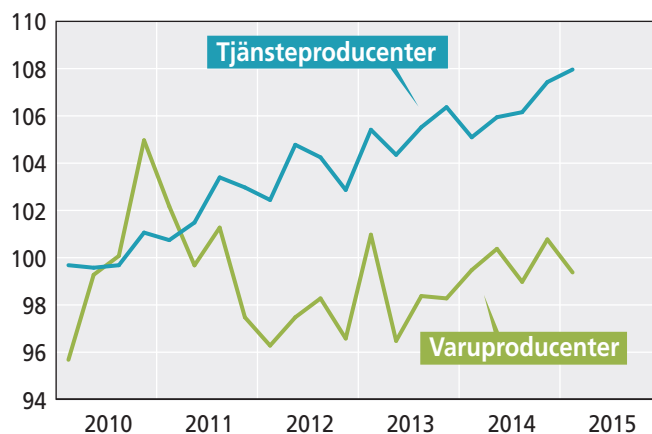
Tjänsteproducenterna fortsatte däremot att höja produktiviteten något då den steg med 0,5 procent jämfört med fjärde

kvartalet. Det var fjärde kvartalet i rad med ökning så trenden är att arbetsproduktiviteten stiger långsamt. För tjänsteproducenterna är det dock främst fler arbetade timmar som ger produktionsökningar och produktiviteten fluktuerar relativt lite. Inom varuproduktionen har förändringar i produktiviteten större effekt på produktionen. Där kan man se att en lägre arbetsinsats inom industrin, i form av färre arbetade timmar, inte har motverkats av märkbart högre produktivitet varför den totala produktionen har minskat.

Som tidigare poängterats bör tolkningar av arbetsproduktiviteten alltid göras med försiktighet sett på kvartalsbasis.

Arbetsproduktivitet

Säsongrensade kvartalsvärden. Index 2010=100



Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. första kvartalet 2015

Stabila utsikter

Tittar man på de senaste barometerdata som publicerats ser bilden relativt ljus ut för det svenska näringslivet.

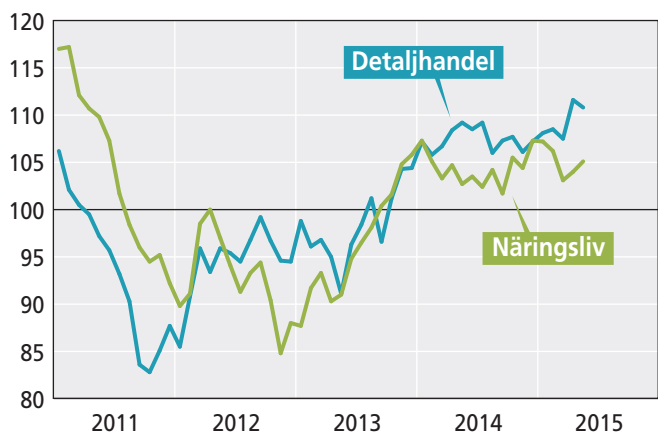
I KI:s konjunkturbarometer för maj steg konfidensindikatorn för näringslivet sedan indikatorn för tillverkningsindustrin återhämtat den kraftiga nedgången i april. Det innebar att industriindikatorn åter klättrade över sitt historiska medelvärde (motsvarande index=100), vilket den varit hela det senaste året förutom i april. Övriga huvudaggregat backade något men ligger också över sina historiska medelvärden. Mest över normalläget ligger detaljhandeln, där konfidensindikatorn skattas till 110,8. Handlarna rapporterar om betydande öknings av försäljningsvolymen samtidigt som prognoserna över framtida försäljning ser goda ut. Byggbranschen sjönk markant i maj men hade före det stigit kraftigt i april efter en stor uppgång för orderstocksomdömet. I maj sjönk orderstocksomdömet tillbaka och konfidensindikatorn likaså.

Inköpschefsindex (PMI) för industrin visar även den en relativt stark bild av konjunkturen. PMI totalt låg på 54,8 i maj och har under året legat i intervallet mellan 53 och 56, där 50 motsvarar neutralläge. Inköpscheferna rapporterar om ökad ordergång i och med att delindexet för ordergång ligger stabilt över 50. Däremot sjönk delindexet något i maj jämfört med i april vilket indikerar att ordergången ökade något långsammare. Delindex över produktionen steg dock och drog upp produktionsplanerna på sex måna-

ders sikt rejält. En intressant notering är att leverantörernas rå- och insatsvarupriser stigit tre månader i följd. Kronkursen samt stigande oljepriser anges som de främsta orsakerna till detta. Motsvarande inköpschefsindex för tjänstebranschen steg i maj från 53,9 till 58,2. Förbättrad orderingång drog upp mest men även delindex för affärsvolymen steg. Prognoserna fortsatte dessutom att stärkas. Sammanfattningsvis är bedömningarna relativt ljusa om den framtida konjunkturutvecklingen i näringslivet.

Konfidensindikator

Säsongrensade månadsvärden. Index, medelvärde=100



Källa: Konjunkturinstitutet

Data t.o.m. maj 2015

Kontaktperson: Johannes Holmberg, 08-506 945 11

Arbetsmarknad

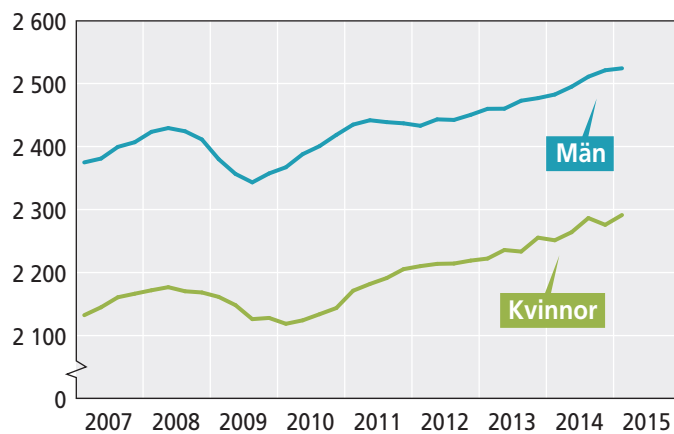
Sysselsättningen fortsatte uppåt

Efter små förändringar på arbetsmarknaden fjärde kvartalet ökade såväl antalet sysselsatta som arbetskraften första kvartalet. Eftersom arbetskraften också växte så fick sysselsättningsökningen inte något genomslag på den relativa arbetslösheten som låg kvar på en oförändrad nivå. Antalet lediga jobb fortsatte samtidigt att stiga och nådde den högsta nivån sedan början av 2000-talet. Det kan indikera att matchningen på arbetsmarknaden inte fungerar effektivt.

Utvecklingen på arbetsmarknaden var svag under fjärde kvartalet 2014. Efter en oavbruten ökning under ett par års tid av antalet sysselsatta stannade tillväxten av under årets avslutande kvartal, och ökningen av antalet personer i arbetskraften upphörde också. Säsongrensade uppgifter från arbetskraftsundersökningarna (AKU) visar att tillbakagången endast var tillfällig och under första kvartalet i år ökade både antalet personer i arbetskraften och antalet sysselsatta. Antalet sysselsatta ökade i säsongrensade tal med 0,4 procent, från fjärde till första kvartalet, vilket motsvarar en ökning med närmare 19 000 personer. Antalet sysselsatta ökade bland både män och kvinnor. Störst var ökningen bland kvinnor där antalet sysselsatta steg med 0,7 procent vilket innebar att man hämtade igen nedgången från fjärde kvartalet 2014. Sysselsättningen för män, som har ökat i en stabil takt sedan slutet av 2012, fortsatte uppåt men ökningstakten dämpades något första kvartalet och uppgick till relativt svaga 0,1 procent.

Sysselsatta 15–74 år

Kvartalsmedelvärden av säsongrensade månadsdata. Tusental



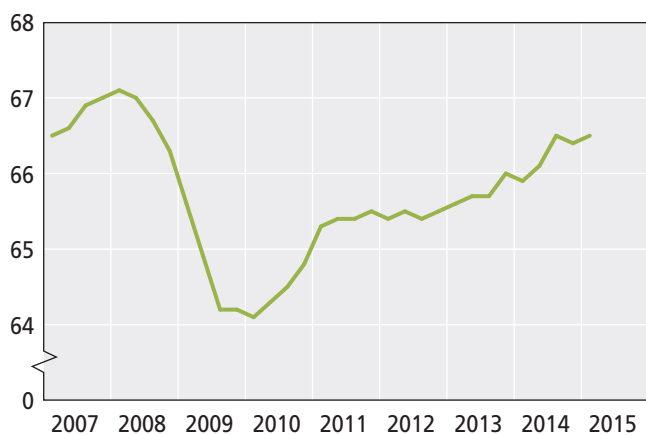
Källa: AKU

Data t.o.m. första kvartalet 2015

Antalet sysselsatta fortsatte uppåt bland utrikes födda personer, men även här var ökningstakten lägre. Efter att antalet sysselsatta kvartalsvis ökat med över 1 procent sedan fjärde kvartalet 2013 uppgick ökningen till måttliga 0,3 procent under årets första tre månadersperiod. Då den utrikes födda befolkningen ökade i en snabbare takt än antalet utrikes födda sysselsatta sjönk sysselsättningsgraden tillbaka till 59,2 procent för denna grupp. Sysselsättningsgraden för den totala befolkningen i åldern 15–74 år, utan hänsyn till kön eller födelseland, uppgick första kvartalet till 66,5 procent. Det var en ökning med 0,1 procentenheter.

Andel i arbetskraften 15–74 år

Kvartalsmedelvärden av säsongrensade månadsdata.
Procent av befolkningen



Källa: AKU

Data t.o.m. första kvartalet 2015

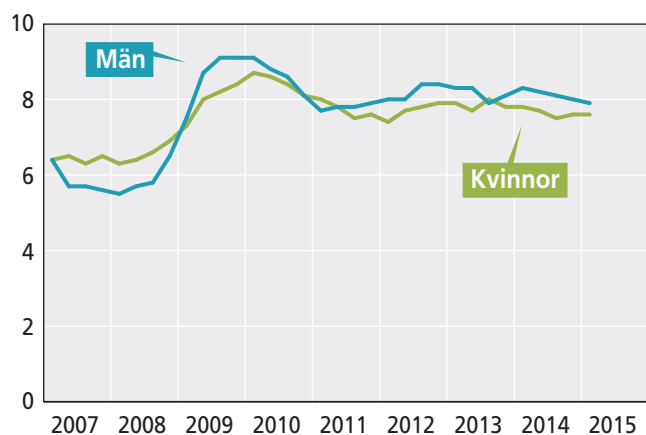
Oförändrad arbetslöshet tredje kvartalet i följd

Även om arbetsmarknaden har utvecklats relativt väl och sysselsättningen har ökat så har inte uppgången varit tillräckligt stark för att trycka ned den relativa arbetslösheten. Anledningen är att även arbetskraften har ökat. I relativa tal minskade arbetslösheten bland män och för första gången sedan tredje kvartalet 2013 låg nivån under 8 procent. Den relativa arbetslösheten var dock fortsatt lägre för kvinnor än för män.

För utrikes födda noterades en uppgång i arbetslösheten vilket förklaras av att ökningen i arbetskraften i huvudsak utgjordes av ett ökat antal utrikes födda. För inrikes födda sjönk den relativa arbetslösheten till 5,7 procent. Inte sedan fjärde kvartalet 2008 har den relativa arbetslösheten varit så låg för denna grupp.

Andel arbetslösa 15–74 år

Kvartalsmedelvärden av säsongrensade månadsdata.
Procent av arbetskraften



Källa: AKU

Data t.o.m. första kvartalet 2015

Den relativa arbetslösheten i säsongrensade tal sjönk även för ungdomar i åldern 15–24 år. Första kvartalet uppgick arbetslösheten till 21,5 procent, vilket är den lägsta nivån sedan fjärde kvartalet 2008. Ungdomsarbetslösheten kan vara svårtolkad då en stor andel ungdomar studerar

på heltid samtidigt som de söker jobb. I AKU, som är en internationellt reglerad urvalsundersökning, räknas alla som inte arbetar men skulle kunna arbeta och som på något sätt söker arbete som arbetslösa. Det innebär att även de ungdomar som studerar på heltid men samtidigt söker extrajobb räknas till denna grupp. I Sverige studerar nästan hälften av de arbetslösa ungdomarna på heltid och arbetslöshetsmätet enligt AKU påverkas därför av denna grupp. För att få en uppfattning om hur stor andel av ungdomarna som kommer att få svårt att ta sig in på arbetsmarknaden kan det istället vara intressant att titta på hur stor andel av den unga befolkningen som varken arbetar eller studerar. Enligt NEET¹ – unga som varken arbetar eller studerar, uppgick denna andel till 7,2 procent för helåret 2014. Det motsvarade 86 500 ungdomar och av dessa räknades knappt hälften som arbetslösa medan övriga stod utanför arbetskraften.

Långtidsarbetslösheten, personer i åldern 15–74 år som varit arbetslösa i minst 27 veckor, uppgick under första kvartalet till 120 000 personer enligt AKU. Det var i nivå med antalet långtidsarbetslösa under motsvarande kvartal föregående år. Jämfört med den statistik som Arbetsförmedlingen redovisar är AKU:s nivå över antalet långtidsarbetslösa betydligt lägre vilket förklaras av definitionsmässiga skillnader. Enligt den officiella statistiken som SCB samlar in räcker det med att en person jobbar en timme under referensveckan för att långtidsarbetslösheten ska brytas och personen i stället ska klassas som sysselsatt. I den statistik som Arbetsförmedlingen publicerar kan arbetslösa under vissa förutsättningar arbeta men fortsatt räknas som arbetslös. Exempelvis står personer kvar som sökanden om arbetets omfattning i genomsnitt är mindre än åtta timmar per vecka, och personer som deltar i garantiprogram (jobbgaranti för ungdomar samt jobb- och utvecklingsgaranti) och nästan arbetar deltid under flera månader klassas fortsatt som sökande. Med andra ord är det lättare att bryta långtidsarbetslösheten enligt AKU:s definitioner.

Svag uppgång för arbetade timmar

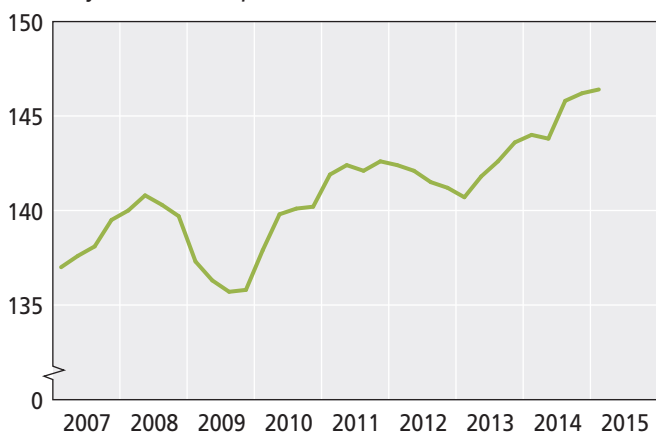
Första kvartalet visade en svag uppgång av antalet arbetade timmar i säsongrensade tal, enligt AKU. Totalt ökade timmarna med 0,1 procent jämfört med kvartalet innan. Uppgången skedde endast för kvinnor medan antalet arbetade timmar för män låg kvar på en oförändrad nivå. Kraftigast steg antalet arbetade timmar inom de tjänsteproducerande branscherna information och kommunikation, transport och offentlig förvaltning med ökning på över 1 procent. Det var endast inom vård och omsorg samt byggverksamheten som timmarna minskade. Nedgången i arbetade timmar för byggverksamheten följde på en mycket kraftig uppgång fjärde kvartalet medan timmarna inom vård och omsorg minskade för andra kvartalet i följd. Timmarna inom tillverkningsindustrin var oförändrade men tendensen sedan mitten av 2011 är likväl negativ även om arbetsinsatsen stabiliserats de senaste tre kvartalen.

¹ Not in Education, Employment or Training

I nationalräkenskaperna ökade antalet sysselsatta med 0,5 procent första kvartalet, säsongrensat och jämfört med fjärde kvartalet. Antalet arbetade timmar ökade med 0,4 procent.

Arbetade timmar 15–74 år

Kvartalsmedelvärden av säsongrensade månadsdata.
Miljoner timmar per vecka



Källa: AKU

Data t.o.m. första kvartalet 2015

Minskade chanser till jobb för arbetslösa

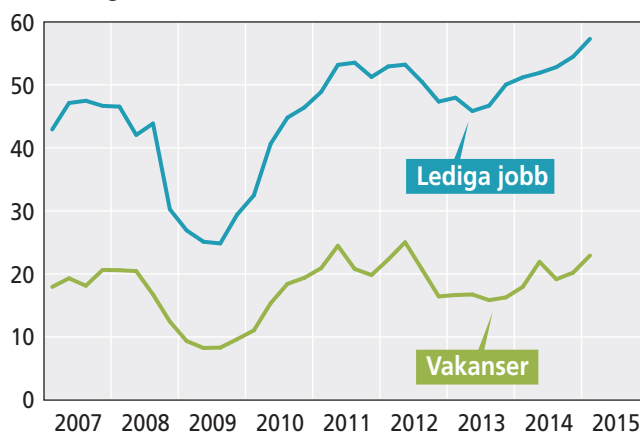
Chansen för en arbetslös person att få en tidsbegränsad anställning minskade första kvartalet i år jämfört med motsvarande kvartal i fjol. Tillbakagången var relativt kraftig och ligger nu på samma nivå som under första kvartalet 2013. Däremot ökade chansen för personer utanför arbetskraften att få en tidsbegränsad anställning och sannolikheten har inte varit så hög för något första kvartal sedan 2011. Möjligheten för tidsbegränsat anställda att få en fast anställning ökade endast marginellt och ligger fortsatt på en nivå klart

lägre än 2008. Det indikerar att det fortsatt existerar svårigheter för personer att etablera sig på arbetsmarknaden.

SCB:s konjunkturstatistik över vakanser visar att antalet vakanser i privat sektor ökade kraftigt från fjärde kvartalet 2014 till första kvartalet 2015. Nivån på vakanserna var den högsta noteringen sedan andra kvartalet 2012 och då antalet vakanser ligger på en hög nivå kan det indikera att företagen har svårt att hitta personer med rätt kompetens. Antalet lediga jobb steg första kvartalet, säsongrensat och jämfört med kvartalet innan. Den tydligt stigande tendensen för lediga jobb håller därmed i sig och nivån ligger klart högre än tidigare noteringar under 2000-talet.

Lediga jobb och vakanser, privat sektor

Säsongrensade kvartalsvärden. Tusental



Källa: Konjunkturstatistik över vakanser (KV) och egna beräkningar

Kontaktperson: Jenny Lidmark, 08-506 944 42

Utveckling av några indikatorer på arbetsmarknaden

Säsongrensade uppgifter där inget annat anges

År	Antal sysselsatta 15–74 år	Andel sysselsatta av befolkn. 15–74 år	Antal arbetslösa 15–74 år	Andel arbetslösa av arb.kraften 15–74 år	Antal personer utanför arb.kraften 15–74 år	Arbetade timmar 15–74 år	Antal lediga jobb	Antal varsel*
Kvartal	1 000-tal	Procent	1 000-tal	Procent	1 000-tal	1 000-tal	1 000-tal	1 000-tal
2011 1	4 606	65,3	394	7,9	2 057	141 900	60	8
2011 2	4 624	65,4	391	7,8	2 054	142 400	67	11
2011 3	4 630	65,4	383	7,6	2 067	142 100	67	10
2011 4	4 642	65,5	391	7,8	2 056	142 600	64	17
2012 1	4 643	65,4	388	7,7	2 069	142 400	68	17
2012 2	4 657	65,5	397	7,9	2 056	142 100	67	14
2012 3	4 657	65,4	410	8,1	2 054	141 500	64	15
2012 4	4 669	65,5	414	8,1	2 046	141 200	62	26
2013 1	4 682	65,6	414	8,1	2 044	140 700	63	17
2013 2	4 696	65,7	410	8,0	2 045	141 800	60	16
2013 3	4 706	65,7	408	8,0	2 048	142 600	61	11
2013 4	4 732	66,0	410	8,0	2 031	143 600	66	15
2014 1	4 734	65,9	417	8,1	2 035	144 000	68	13
2014 2	4 759	66,1	412	8,0	2 028	143 800	69	13
2014 3	4 797	66,5	407	7,8	2 008	145 800	71	10
2014 4	4 797	66,4	406	7,8	2 023	146 200	74	11
2015 1	4 815	66,5	405	7,8	2 017	146 400	78	17
Källor:	AKU	AKU	AKU	AKU	AKU	AKU	KV	Af

* Ej säsongrensade uppgifter

Valutakurs och konsumentpriser

Valutakursens påverkan på inflationen

Sverige är ett litet land med stor utrikeshandel. En stor del av de varor som svenska hushåll köper importeras från andra länder. Det är lätt att tro att den svenska inflationen i hög grad påverkas av växelkursförändringar. En analys av sambandet mellan importpriser och konsumentpriser visar en relativt tydlig korrelation mellan prisutvecklingen i import- och konsumentled till och med slutet av 2008, men därefter är korrelationen närmast obefintlig.

Detta är andra artikeln om valutakursens påverkan på inflationen. Den första finns att läsa i Sveriges ekonomi – statistiskt perspektiv Nr. 1 – 2015, där valutakursens påverkan på prisutvecklingen i importled analyserades i ett första steg.

Den svenska kronan

Den svenska kronan har uppvisat kraftiga svängningar under de senaste åren. Från slutet av 2008 och under inledningen av 2009 försvagades valutakursen för kronan först kraftigt för att sedan stärkas succesivt fram till inledningen av 2011. Sedan följde en period med något mindre svängningar fram till sommaren 2012 då kronan återigen började stärkas. Kronan var som starkast i början av 2013 i handelsvägda termer, enligt kronindexet KIX. Valutakursen har sedan dess succesivt försvagats, sedan inledningen av 2014 än mer tydligt. Denna relativt kraftiga försvagning av valutan har det senaste året inneburit att prisutvecklingen i importled ökat tydligt.

Handelsvägt valutakursindex, KIX

Index 1992-11-18=100



Källa: Konjunkturinstitutet

Data t.o.m. mars 2015

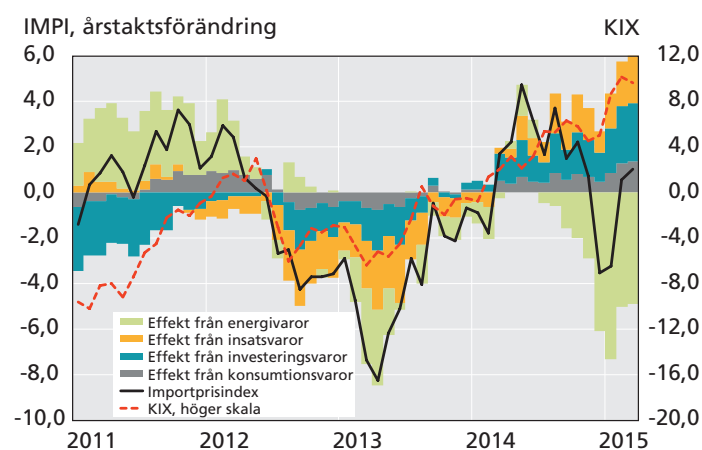
Prisutvecklingen i importled – IMPI

Prisutvecklingen på varor i importled mäts i måttet importprisindex (IMPI). Cirka 800 svenska importföretag lämnar månadsvis omkring 1 800 priser till SCB som sammanställer denna prisutveckling. IMPI kan delas in i olika grupper av varor utifrån en internationell klassifikation som kallas MIG (Main industrial grouping). Enligt MIG klassificeras varorna

i IMPI som antingen insatsvaror, investeringsvaror, energirelaterade varor eller konsumtionsvaror. Prisutvecklingen för investeringsvaror och konsumtionsvaror korrelerar i hög grad med förändringar i valutakursen medan prisutvecklingen på energirelaterade varor och insatsvaror till största del påverkas av internationella råvarupriser. (En mer omfattande analys finns att läsa i artikeln "Valutakursens påverkan på importpriserna" i Sveriges ekonomi statistiskt perspektiv nr 1 2015).

Bortsett från effekten av det lägre oljepriset, som direkt påverkat priserna på energirelaterade varor, har priserna i importled ökat på relativt bred front sedan inledningen av 2014 till följd av att den svenska kronan generellt har försvagats.

Importprisindex (B–D) och effekt från olika aggregat samt KIX



Källa: Producentprisindex och Konjunkturinstitutet

Data t.o.m. mars 2015

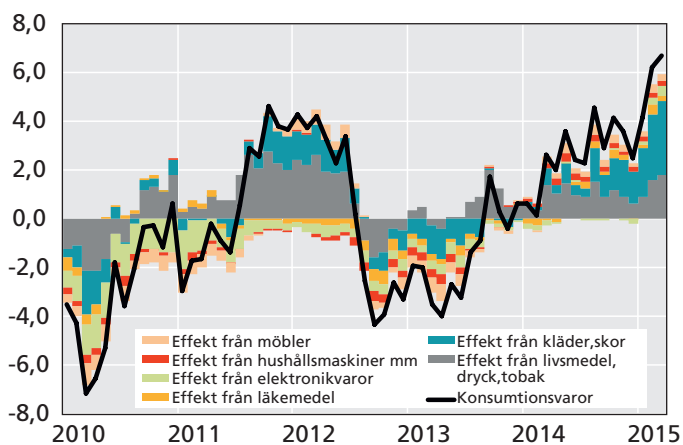
Prisökningarna i importled kan förmodas leda till prisökningar även på de varor som säljs i konsumentled. För till exempel insatsvaror finns det skäl att tro att påverkan är långsammare och mindre tydlig då dessa varor ska gå igenom en produktionsprocess innan de når konsumenterna. Sambandet mellan konsumtionsvaror i IMPI och KPI borde vara mer direkt i jämförelse och utan ställtider, förutom viss lagerhållning och transport inom landet.

Konsumtionsvaror i importprisindex

Konsumtionsvaror utgör i nuläget cirka 22 procent av IMPI. Livsmedel inklusive drycker och tobak är den klart största gruppen med en andel på 36 procent. Kläder och skor samt läkemedel är också stora grupper med andelar på 22 respektive 15 procent. Sammantaget utgör dessa tre grupper därmed nästan tre fjärdedelar av hela aggregatet. De senaste åren har framförallt prisförändringar på olika livsmedel och kläder haft en stor påverkan på prisutvecklingen för konsumtionsvaror.

Konsumtionsvaror i IMPI

Årsförändring och effekt av delgrupper



Källa: Producentprisindex

Data t.o.m. mars 2015

Prisutvecklingen i konsumentled – KPI

KPI brukar sammanställas i grupperna varor och tjänster samt sådana varor och tjänster som har med energi- och boendekostnader att göra. Varor står för 41,4 procent medan tjänsterna utgör 29,4 procent av KPI. Boendeveror och tjänster står för 20,9 procent och varor och tjänster kopplade till energiområdet utgör 8,3 procent. Kostnader kopplade till energi och boendekostnader inkluderar elkraft, bensin, hyror och räntekostnader. En anledning till att särskilja dessa är att de antas ha en annorlunda prissättning än övriga varor och tjänster.

KPI kan också delas in i inhemska producerade varor och importerade varor. Även många av de inhemska varorna har förmodligen ett långsiktigt samband med importpriserna, på grund av anpassningen till konkurrensen med utländska varor. Det är dock prisutvecklingen för importerade varor i KPI som kan antas ha ett mer direkt samband med IMPI.

Importerade varor i KPI

Att skilja mellan importerade och inhemska varor är inget primärt syfte i KPI eftersom måttet huvudsakligen används för så kallade kompensationsändamål¹. Svenska konsumenter bör i enlighet med det kompenseras för ändrade priser för en given konsumtionsstandard, oavsett produkternas ursprung. Det finns likväl en klassificering av vilka produktgrupper som är importerade respektive inhemska i KPI. Den togs fram på initiativ av Riksbanken i samband med omläggningen av penningpolitiken i början av 1990-talet. Någon övergripande översyn har inte gjorts sedan dess, men däremot klassificerar SCB löpande in nya produkter då varukorgen i KPI uppdateras. Enligt denna klassificering utgör importen i nuläget 29 procent av KPI.

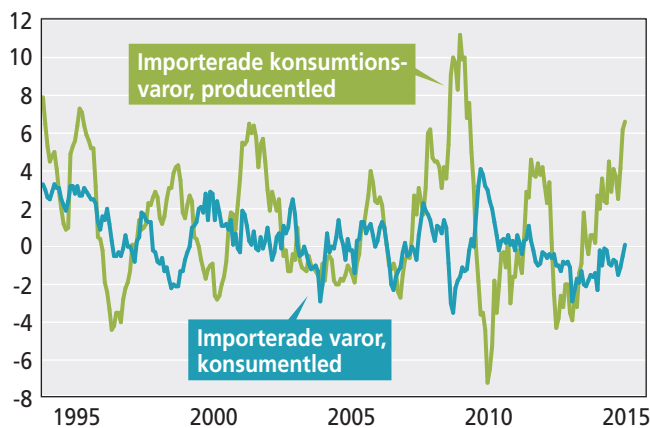
Den enskilt största gruppen av importerade varor i KPI är kläder. Inköp av fordon, där bland annat personbilar ingår, är också en stor grupp.

Sambandet mellan konsumtionsvaror i IMPI och importvaror i KPI

I diagrammet nedan visas prisutvecklingen för importerade varor i KPI och konsumtionsvarorna i IMPI. Korrelationen har varit närmast obefintlig under de senaste 20 åren.

Importerade varor i konsumentled och konsumtionsvaror i Importprisindex

Procentuell förändring från motsvarande månad föregående år



Källa: Importprisindex och konsumentprisindex

Data t.o.m. mars 2015

Den svaga korrelationen kan delvis förklaras av en dålig matchning mellan varukorgarna för konsumtionsvaror i IMPI och importerade varor i KPI (enligt ovan nämnda klassificering). En anledning är att det ofta är svårt att göra avgränsningen mellan importerade och inhemska produkter i KPI. Klassificeringen utgår från de varor som huvudsakligen importeras. Svårigheten ligger i att många varor både produceras i Sverige och importeras i icke ringa omfattning. Ett exempel är nötkött som importeras från många länder som till exempel Irland, USA och Argentina, samtidigt som en betydande del produceras inhemska i Sverige.

En tydlig skillnad mellan korgarna är den relativt sett låga vikten för livsmedel i importen i KPI. Andelen importerade livsmedel av samtliga livsmedel i KPI är endast 8 procent enligt denna klassificering. Detta kan jämföras med livsmedel i IMPI relativt ITPI² som utgör cirka 36 procent. En särskild analys av livsmedel i KPI ger också ett liknande resultat; en mer noggrann klassificering skulle snarare innebära en importandel på runt 30 procent av samtliga livsmedel i KPI.

En annan skillnad mellan varukorgarna är att drygt fyra procent av KPI utgörs av importerade energivaror. Det är framförallt bensin och diesel men även en mindre del eldningsolja som används för uppvärmning i villor. Energivaror klassificeras inte under konsumtionsvaror i IMPI enligt MIG.

¹ KPI ska huvudsakligen användas för att realvärdesäkra bestämda belopp som överförs antingen från den offentliga sektorn till hushållssektorn (t.ex. pensioner eller socialbidrag) eller mellan hushållen (t.ex. underhållsbidrag eller priser i avtal).

² Prisindex för inhemska tillgångar dvs. importprisindex och hemmamarknadsprisindex sammanslaget.

Ytterligare en skillnad mellan konsumtionsvaror i IMPI och importerade varor i KPI är den skilda hanteringen av import av tjänster. Om en del av en båt- eller flygresa sker utomlands klassificeras den som import i KPI. Även charterresor, som består av både en flygresa och en hotellvistelse, klassificeras som en importerad tjänst i KPI. Cirka två procent av KPI är på så sätt importerade tjänster. Då tjänster överhuvudtaget inte ingår i gruppen konsumtionsvaror i IMPI innebär detta en skillnad mellan korgarna

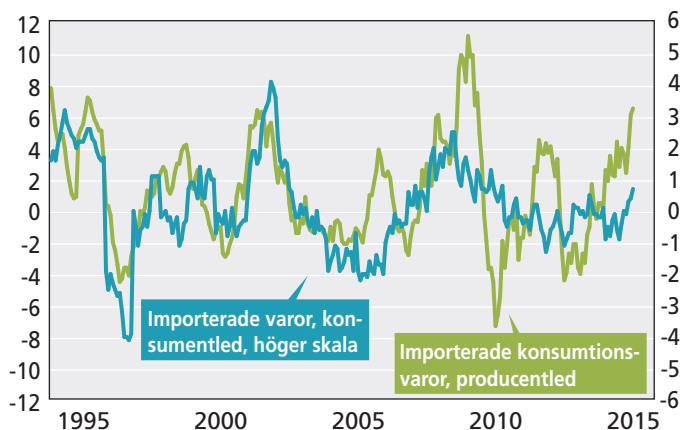
En relativt stor grupp av de importerade varorna i KPI utgörs av motorfordon samt tillhörande reservdelar, där de huvudsakliga posterna är nya och begagnade personbilar. I IMPI klassificeras dessa som investeringsvaror istället för konsumtionsvaror. Importerade motorfordon utgör 3,5 procent av KPI.

En ny klassificering ger en bättre analys

Om vi tar bort energivaror, tjänster och motorfordon från de importerade produkterna i KPI samt ökar andelen livsmedel som importerats får vi en bättre matchning mot konsumtionsvarorna i IMPI. Efter dessa justeringar återstår 22 procent av den totala KPI-korgen.

Importerade varor i konsumentled (justerat) och konsumtionsvaror i Importprisindex

Procentuell förändring från motsvarande månad föregående år



Källa: Importprisindex och konsumentprisindex

Data t.o.m. mars 2015

Förändringen i ett sådant index korrelerar relativt väl med prisutvecklingen i importled från 1994 och fram till slutet av 2008. Korrelationen uppgår till 0,70. Det finns dock två perioder då prisutvecklingen skiljer sig åt anmärkningsvärt mycket, dels under 1998 och dels under 2005–2006. Båda dessa avvikelser har, framförallt, att göra med prisutvecklingen för kläder och skor. Anledningen till att prisutvecklingen för kläder och skor skiljer sig åt mellan import- och konsumentled kan vara flera. Några av skillnaderna mellan undersökningarna tas upp nedan.

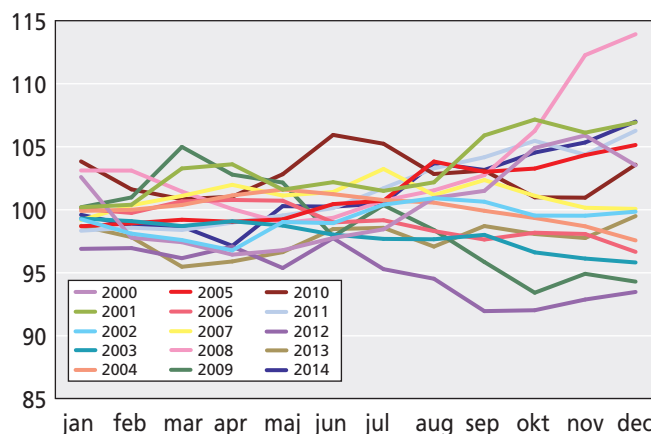
Kläder och skor

Det finns tydliga skillnader i prisutveckling under året mellan import- och konsumentled för kläder och skor. Gruppen representerar en bransch där det huvudsakligen är något

annat än inköpskostnader som styr prisutvecklingen på kort sikt mot konsument.

IMPI-kläder

Index december föregående år=100

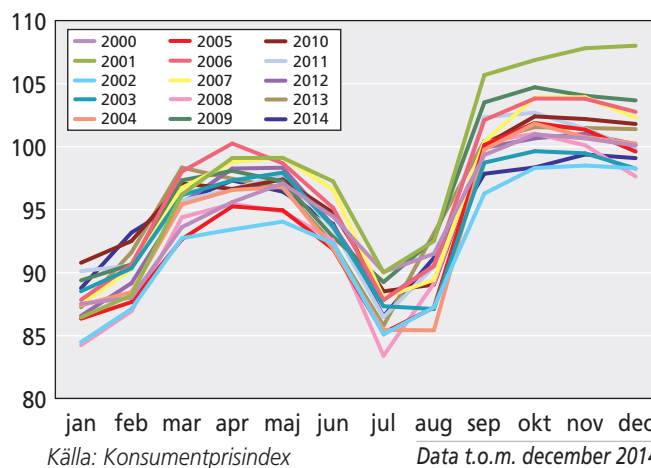


Källa: Importprisindex

Data t.o.m. december 2014

KPI-kläder

Index december föregående år=100



Källa: Konsumentprisindex

Data t.o.m. december 2014

I konsumentprisindex finns ett tydligt säsongsmönster för dessa varor. Nya kläd- och skokollektioner lanseras under vår och höst och reas sedan ut under sommaren och under mellandagsrean (december–februari). Då en ny kollektion tas med i KPI under vår och höst ersätter de äldre modeller som ofta säljs ut till lägre priser i butikerna. Anledningen till att företagen kan ta ut högre priser för de nya kollektionerna är att konsumenterna i hög grad påverkas av modeeffekter. Konsumentmarknaden kännetecknas på så sätt av att vara efterfrågestyrd och prisutvecklingen följer ett tydligt säsongsmönster. Priserna i importled följer i högre grad valutakursändringar¹.

Gruppen kläder och skor kan även synliggöra en annan aspekt som generellt kan grumla jämförelser mellan IMPI och KPI en del, nämligen att metoderna för att mäta prisutvecklingen kan skilja sig åt. Ett stort antal byten av klädmodeller genomförs i KPI under ett år. Vid dessa byten görs en skattning av vilka priseteffekter olika kvalitetsegenskaper hos plaggen har. Skattningen görs med regressionsanalys

¹ Observera att de serier som har analyserats för korrelation inte är de ovanstående diagrammen, utan prisförändringen på årstakt.

och baseras på flera olika egenskaper som märke, material, tygstruktur och specifika egenskaper för klädesplaggen. I importprisindex är urvalet betydligt mindre (drygt 100 mätningar per månad 2015 jämfört med cirka 4 500 i KPI) och det görs färre byten. De kläder som mäts i importled är därmed delvis mindre säsongsbetonade än i KPI. När varubyten görs sker detta ofta med implicit kvalitetsvärdering, en så kallad överlappningsmetod.

Sambandet försvagas efter 2008

Från 2008–2009, det vill säga kort efter finanskrisens utbrott, har valuta och importpriser fått ett betydligt sämre direkt genomslag i KPI och prisförändringarna i import- och konsumentled korrelerar mer eller mindre inte alls. Det kan finnas flera förklaringar till detta. En möjlighet är att strukturella förändringar på marknaden försvårar möjligheten för företagen att föra vidare ökade kostnader till konsumenterna. En ökad användning av prisjämförelsesidor på internet kan exempelvis minska sökkostnaden för konsumenterna, vilket därmed ökar konkurrensen på marknaden. Om det blir svårare att höja priserna för att parera sådana kostnadsökningar är det troligt att företagen istället passar på att höja marginalerna när kostnaderna går ner. När sökkostnaderna minskar kan ett motdrag från företagen vara att försöka försvåra prisjämförelser genom att till exempel sälja varan tillsammans med en annan vara eller tjänst. På så sätt görs transaktionen mer unik igen och därmed ökas sökkostnaderna.

En annan förklaring kan vara att lagerhållning och andra ställtider ändå försvårar jämförelsen mellan import- och konsumentled även för konsumtionsvaror. När det är dyrt att köpa in kan handlare köpa in mindre volymer för att istället köpa in mer när det är billigt och hålla i lager. I denna artikel har endast direkta samband undersökts. Handlaren har

dessutom andra kostnader än varuinköp, som till exempel hyra och personal. Dessa ska också täckas av det konsumenten betalar. Detta gör sambandet mellan importpriser och konsumentpriser mindre tydligt.

Prisindex för handelsmarginaler är en pusselbit som hade kunnat bidra till denna analys. En förstudie har inletts på SCB för att undersöka möjligheten att börja producera sådana prisindex.

Sammanfattande kommentarer

Att leta samband mellan prisutvecklingen för konsumentvaror i IMPI och importerade varor i KPI (enligt nuvarande klassificering) ger dåligt resultat då varukorgarna tydligt inte inkluderar samma produkter. Det är svårt att klassificera importdelen i KPI, men det är nödvändigt att matcha korgarna i import- och konsumentled innan en jämförelse mellan prisutvecklingen kan göras. Efter att korgarna bättre matchas finns en relativt tydlig korrelation mellan prisutvecklingen i import- och konsumentled till och med slutet av 2008, men därefter är korrelationen närmast obefintlig. Valutakursens samband med inflationen bryts alltså i vår analys i andra steget mellan importprisindex och konsumentprisindex vid ungefär samma tidpunkt som finanskrisen börjar påverka den svenska ekonomin. Längre ställtider och lagerhållning kan minska tydligheten och försvåra analysen av samband. En annan förklaring kan vara att en bättre fungerande marknad med en mer transparent konkurrenssituation möjligen har försvårat möjligheten för handlare att föra vidare ökade kostnader till konsumenterna.

Kontaktpersoner: Christian Schoultz, 08-506 946 23 och Peter Nilsson

Export och import av FoU

Redovisningen av import och export av FoU påverkas av ENS 2010

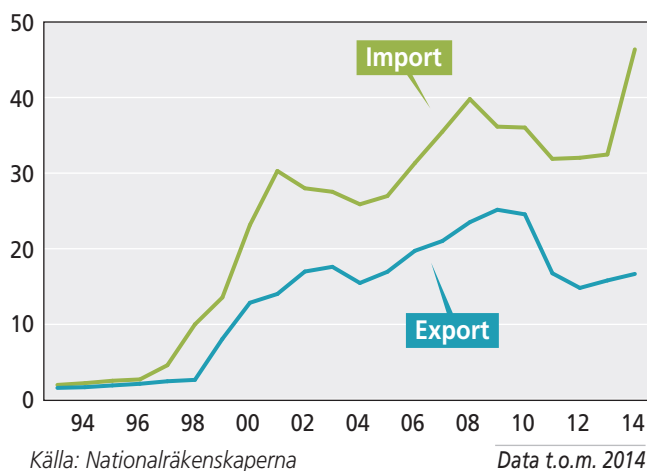
Fjärde kvartalet 2014 bidrog kraftiga ökningarna inom köp av Forskning- och Utveckling från utlandet till att höja importen av tjänster och på motsvarande sätt investeringar i FoU. Efter omläggningen till ENS 2010 ingår denna typ av transaktioner numera i försörjningsbalansen, vilket kan påverka kvartalsutvecklingen inom vissa delar av Sveriges ekonomi på ett annat sätt än tidigare. BNP-utvecklingen påverkas dock inte av dessa effekter.

Fjärde kvartalet steg importen av tjänster och fasta bruttoinvesteringar mycket kraftigt på grund av stora inköp av Forsknings- och Utveckling (FoU) från utlandet, vilket höjde

importen av tjänster samt investeringar i FoU. Sett till helåret 2014 ökade importen av FoU mycket kraftigt, bland annat som följd av dessa transaktionerna, medan exportuppgången var betydligt mer dämpad.

Under de senaste åren har importen av FoU-tjänster genomgående varit högre än exporten. Både export och import ökade kraftigt under 90-talet men tillväxten därefter har skett i långsammare takt. I samband med finanskrisen föll dock utrikeshandeln med FoU tydligt tillbaka. Exporten minskade något senare än importen men föll mycket kraftigt under 2011.

Import och export av FoU Miljarder kronor, löpande priser



I och med att nationalräkenskaperna (NR) uppdaterades till ENS 2010, klassificeras numera forskning och utveckling (FoU) som investering. Det innebär att de kostnader företag, myndigheter och organisationer har för produktion och inköp av FoU kapitaliseras. Köpta FoU-tjänster förs som fast bruttoinvestering i stället för insatsförbrukning och egenproducerade FoU-aktiviteter ingår i företagets produktion och användningen redovisas som fast bruttoinvestering. *Läs mer om hur uppdateringen till ENS 2010 påverkade FoU i artikeln: "FoU blir investering" – Sveriges ekonomi – statistiskt perspektiv, nummer 2 2014.*

Den ändrade redovisningen av FoU innebär också att köp av en befintlig FoU-tillgång, såsom exempelvis ett patent, är en investering och på motsvarande sätt förs en sådan försäljning som en desinvestering. Om transaktionen sker mellan länder innebär det att export respektive import av FoU äger rum. FoU kategoriseras som en tjänst i NR och export och import av FoU ingår därmed i utrikeshandeln med tjänster. Eftersom ingen produktion har skett i Sverige är denna del av utrikeshandeln med tjänster neutralt till BNP. Försörjningsbalansens sammansättning påverkas dock på ett annat sätt än tidigare genom att export och import av tjänster, samt fasta bruttoinvesteringar påverkas. Innan omläggningen till ENS 2010 fördes dessa transaktioner som kapitaltransferringar och hade således ingen effekt på försörjningsbalansen men påverkade då det finansiella sparandet direkt.

FoU-begreppet är relativt brett och sådana försäljningar kan bestå av såväl patent, copyrights, industriella processer och design. En viktig förutsättning för att ingå import eller export av FoU är att en överföring av äganderätten äger rum vid försäljningen. Löpande betalningar för till exempel licenser som ger rätt att tillverka eller sälja en viss produkt betraktas därför inte som FoU, en sådan transaktion förs istället under licenser och royalties.

Kontaktperson: Andreas Lennmalm, 08-506 940 54

Makroekonomisk tillsyn

Makroekonomiska obalanser i Sverige och Europeiska unionen

EU:s system för att övervaka makroekonomiska obalanser sjösattes 2011. Vissa smärre justeringar har gjorts sedan dess av de huvudindikatorer och tröskelvärden som används för att identifiera obalanser. Indikatorerna visar att Sverige har obalanser, bland annat i exportmarknadsandel och hushållens skuldsättning.

Som en följd av den ekonomiska och finansiella krisen införde Europeiska Unionen (EU) 2011 ett varningssystem kallat Macroeconomic Imbalance Procedure (MIP)¹. Systemet är en integrerad del i den omfattande ekonomiska övervakningen som introducerades i samband med sixpack-regelverket för ekonomisk styrning i EU. MIP fungerar både förebyggande och korrigerande. Den förebyggande delen är ämnad att redan på ett tidigt skede identifiera risk för skadliga makroekonomiska obalanser i unionen och den korrigerande delen kan leda till en Excessive Imbalance Procedure (EIP), där ett land tvingas vidta åtgärder för att komma till rätta med sina obalanser. Rena sanktioner är

emellertid endast möjliga att rikta mot euroländer som inte fullföljer sina åtaganden.

I denna artikel följs ett tidigare inlägg om EU:s makroekonomiska tillsyn upp (SCB, Sveriges ekonomi – statistiskt perspektiv, nummer 3 2012) med en redovisning av hur systemet ser ut idag, bakgrunden till införandet, några aktuella resultat samt med viss kritik som riktats mot systemet.

Oupptäckta obalanser förstärkte finanskrisen

Den allmänt etablerade uppfattningen är att finanskrisen hade sitt ursprung i lättvindig skuldsättning på bostadsmarknaden i Förenta staterna. Denna kris spreds efter hand till Europa bland annat genom europeiska bankers engagemang på den amerikanska kontinenten. Därefter följde en lång kedja av tillväxthämmande reaktioner, bland annat kreditstramningar och nedvärdering av kreditvärdighet. Händelseförloppet i Europa förstärktes dessutom av redan befintliga obalanser inom Euroområdet, med stora kapi-

¹ Se även http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/macroeconomic_imbalance_procedure/index_en.htm

talflöden från norr till syd¹. I Spanien och Irland användes kapitalet huvudsakligen till att underhålla en byggboom och i Portugal och Grekland till konsumtion. Endast i Italien kom hotet mot makroekonomisk stabilitet från det håll som förväntats i utformandet av EU:s stabilitetspakt (EMU-länder) och konvergenskriterer (övriga länder): stora underskott i de offentliga finanserna.²

Krisen visade tydligt att de nätverk av tillgänglig information (nationalräkenskaperna, bland annat) inte var tillräckligt finmaskigt för att på ett tidigt stadium kunna identifiera och väga samma effekterna av flera olika obalanser. Därför kunde obalanserna eskalera förhållandevis obehindrat under en längre tid utan att allvaret i situationen till fullo uppmärksammades.³ Händelserna i Förenta staterna ledde bland annat till förslag om ett mer integrerat system för nationalräkenskaper, med ökad tonvikt på tillväxtbokföring och hushållens nettosparande. För Europas del, har systemet för makroekonomisk övervaknings vidgats.

Identifiera obalanser

MIP bygger på en uppsättning indikatorer, tänkta att fungera som varningsklockor för eventuella makroekonomiska obalanser. Medlemsländernas status presenteras årligen i the Alert Mechanism Report, (AMR)⁴. Denna rapport tar sin avstamp i elva huvudindikatorer, där varje enskild indikator har getts ett förutbestämt tröskelvärde, eller intervall, som inte bör överskridas, se tabellen sist i artikeln.

Fem av huvudindikatorerna relaterar till externa obalanser och konkurrenskraft och sex till interna obalanser. Sedan införandet av MIP har både indikatorerna och vissa tröskelvärden justerats något. Den finansiella sektorns skuld har exempelvis kommit till senare. Ett värde utanför intervallet indikerar en potentiell makroekonomisk obalans och landet i fråga blir föremål för en fördjupad granskning. Mot bakgrund av den fördjupade analysen utfärdas eventuella rekommendationer för landet ifråga.

AMR publicerades senast i november förra året och indikerar att 16 medlemsländer har obalanser, däribland Sverige.

1 Gros, D. (2012) *Macroeconomic Imbalances in the Euro area: symptom or cause of the crisis?* CEPS Policy brief No 266, April, Brussels

2 Scharp, F.W. (2011) *Monetary union, Fiscal crisis and the pre-emption of democracy*, MPIFG Discussion Paper 11/11

3 Jorgenson, D. W och Landefeld, S. (2009) *Implementation of a new architecture for the US national accounts*, the American Economic Review, 99(2), 64–68 Larch, M., van den Noord, P. and Jonung, L. (2010) *The Stability and Growth Pact: Lessons from the Great Recession European Economy*, Economic Papers, 429, European Commission, Brussels, December, Šehovic, D. (2015) *Analysis of Fiscal Rules in the European Monetary Union*. Journal of Central Banking Theory and Practice, 2015 (1), 19–33. DOI: 10.1515/jcbtp-2015-0002

4 European Commission (2014) *Alert Mechanism Report 2015*, COM(2014) 904 final, Brussels

5 European Commission (2015) *Country Report Sweden 2015, Including an In-Depth Review on the prevention and correction of macroeconomic imbalances*, Commission Staff Working Document, SWD(2015) 46 final, Brussels

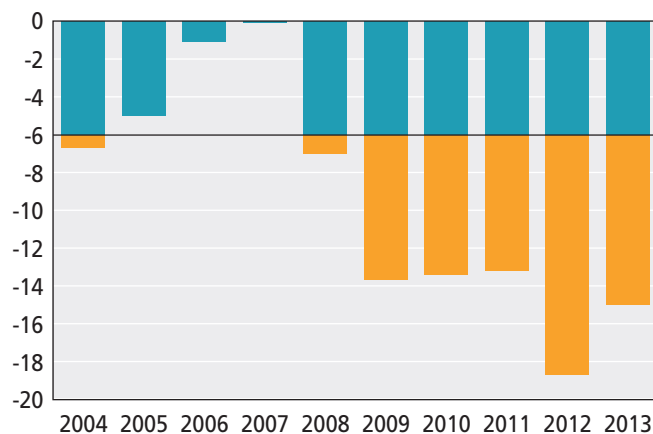
Graden av obalans varierar dock på en skala från 1 (ingen obalans) till 6 (allvarliga obalanser: Excessive Imbalance Procedure). Den fördjupade analysen visar att obalanserna i Belgien, Finland, Nederländerna, Rumänien, Sverige och Storbritannien är måttliga (grad 2) medan Bulgarien, Frankrike, Kroatien, Italien och Portugal har stora obalanser (grad 5). Grekland och Cypern redovisas för närvarande inte alls i AMR eftersom dessa länder övervakas separat inom ramen för EU:s särskilda åtgärdsprogram.

AMR pekar på att det är tröskelvärdena för betalningsbalansen, exportmarknadsandelen och den privata sektorns skuldsättning som överskridits i Sverige. Över tid har trösklarna för dessa indikatorer återkommande överträtts. Tidigare rapporter har även uppmärksammat utvecklingen på den svenska bostadsmarknaden. Europeiska Kommissionen⁵ finner i sin fördjupade granskning att hushållens höga skuldsättning (som en del av den privata sektorns skulder) är särskilt bekymmersam. Gynnsamma lånevillkor, bland annat låg ränta och ränteavdrag, tillsammans med prisökningar på bostadsmarknaden har skapat denna obalans. Sverige anses ha gjort få framsteg inom detta område sedan den fördjupade granskningen 2014 och bedöms fortfarande vara i behov av övervakning och politiska åtgärder.

Kommissionen (2015) konstaterar vidare att de förlorade exportmarknadsandelarna i stor utsträckning kan härledas till basindustrin (maskin-, kemi- och transportutrustning), något som också påverkar investeringsmöjligheterna i tillverkningsindustrin.

En visuell granskning av värdena i tabellen avslöjar inga tydliga mönster som skulle kunna tolkas som förvarningar av den finansiella krisen. Däremot har vissa indikatorvärden och således också obalanser märkbart förändrats i samband med eller efter krisen. Exportmarknadsandelen har försämrats, privata sektorns kreditflöde överstiger inte längre tröskelvärdet och förändringen i reala huspriser har dämpats. Den nominella enhetsarbetskostnaden överskred tillfälligt under 2009 tröskelvärdet, men är därefter tillbaka på en godkänd nivå.

Utveckling exportmarknadsandel för Sverige Procent



Källa: EU-kommissionen

Not: Orange del av stapel indikerar att tröskelvärdet -6 procent för makroekonomisk obalans överskridits.

Nya standarder påverkar bilden av obalans

Indikatorerna i AMR 2015 baseras på nya standarder för nationalräkenskaper (ESA 2010) och för betalningsbalansstatistik (BPM6). Detta medför en revidering av vissa värden över tid. I det stora hela har betalningsbalansvärdena påverkats kraftigare än övrig information. Så är också fallet för Sverige, där reviderade värden i något mindre utsträckning än tidigare publicerad information överstiger tröskelvärdet. Underskottet i exportmarknadsandelen och enhetsarbetskostnaden är efter revidering större än tidigare, men påverkar inte relationen till respektive tröskelvärdet. Privata sektorns skuldsättning är nedreviderad, men fortsatt vida högre än gränsvärdet.

Diskussion kring MIP

Viss kritik har emellertid riktats mot MIP. Aiginger med flera¹ finner att alltför lite vikt har lagts vid kvalitativa obalanser som till exempel utbildning, innovationsverksamhet och forskning. De påpekar också det komplicerade utgångsläget med en monetär union och ett regelverk för länder både i unionens mitt och i dess periferi. De Grauwe² betonar att den hårdare pressen på underskott än på överskott i korrigeringsprocessen riskerar att leda till vidgade klyftor i Europa och fortsatt deflation i eurozonen. Finanspolitiska rådet³ menar att indikatorerna i AMR och dess tröskelvärden är

alltför godtyckligt valda och därför inte på något avgörande sätt kan bidra till en grundlig analys av Sveriges makroekonomiska situation. Likartade resonemang förs av Gros och Busse som anser att den tillåtna variationen i indikatorerna snarare borde relatera till ett EU-genomsnitt än till ett förutbestämt värde. De ställer sig också frågan om hur olika överskott ska eller kan korrigeras.

Statistiskunderlag till beräkning av MIP

Det är Statistiska centralbyrån uppgift att förse EU:s statistikmyndighet Eurostat med underlag till beräkning av MIP-indikatorerna. Den information som krävs finns tillgänglig inom ramen för den officiella statistiken, men EU-kommissionen kan komma att ställa ökade krav på hur statistiken ska dokumenteras.

Kontaktperson: Eva Hagsten, 08-506 942 27

¹ Aiginger, K., Cramme, O., Ederer, S., Liddle, R. and Thillaye, R. (2012) *Reconciling the short and the long run: governance reforms to solve the crisis and beyond*, European Policy Brief No 1 [www.foreurope.eu/Deliverable D404.1](http://www.foreurope.eu/Deliverable_D404.1), European Commission

² De Grauwe, P. (2012) *In search of symmetry in the eurozone*, CEPS Policy Brief No 268, May, Brussels

³ Finanspolitiska rådet (2013) *Svensk finanspolitik*, Finanspolitiska rådets rapport 2013

Utveckling av MIP-indikatorer för Sverige

Indikator, tröskelvärdet, %	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Internas obalanser										
3-årigt genomsnitt av bytesbalansens andel av BNP -/6	6,1	5,0	6,7	7,9	8,6	7,8	6,8	5,9	5,9	6,1
Internationella investeringar, netto, andel av BNP -35	-24,9	-20,6	-2,1	10,4	-1,5	0,6	2,9	-9,2	-9,0	-10,8
5-årig förändring i exportmarknadsandel -6	-6,7	-5,0	-1,1	-0,1	-7,0	-13,7	-13,4	-13,2	-18,7	-15,0
3-årig förändring av real effektiv växelkurs ± 5 (± 11)*	11,4	3,9	-3,8	-4,2	-2,1	-8,5	-3,3	2,9	10,1	5,1
3-årig förändring i nominell enhetsarbetskostnad ± 9 (± 12)*	1,0	0,4	-0,1	4,9	9,8	15,9	8,3	5,6	4,0	8,1
Externa obalanser										
Årlig förändring i reala huspriser +6	8,5	8,5	11,1	10,8	-2,0	0,8	6,4	0,8	0,7	4,7
Privata sektorns skuldsättning, andel av BNP +133	150,6	159,2	161,2	177,5	200,1	212,6	200,8	200,3	202,3	201,1
Privata sektorns kreditflöde, andel av BNP +14	6,5	13,1	9,7	21,3	19,1	4,7	4,0	5,5	1,3	3,7
Årlig förändring av finansiella sektorns totala skuld +16,5	11,9	16,2	10,8	8,8	11,7	3,0	2,6	3,2	4,6	9,1
Offentliga sektorns skuld, andel av BNP +60	47,9	48,2	43,2	38,2	36,8	40,3	36,7	36,1	36,4	38,6
Treårigt genomsnitt av arbetslösheten +10	6,7	7,2	7,4	7,0	6,5	6,9	7,7	8,2	8,1	7,9

* När två tröskelvärden redovisas parallellt avser det inom parentes länder utanför eurosamarbetet.

Skuggade områden markerar överskridande av tröskelvärdet. Privata sektorn inkluderar hushåll och icke-finansiella företag.

Källa: European Commission (2014) och Finanspolitiska rådet (2013) för indikatornamn på svenska.

Summary

Subdued growth in first quarter

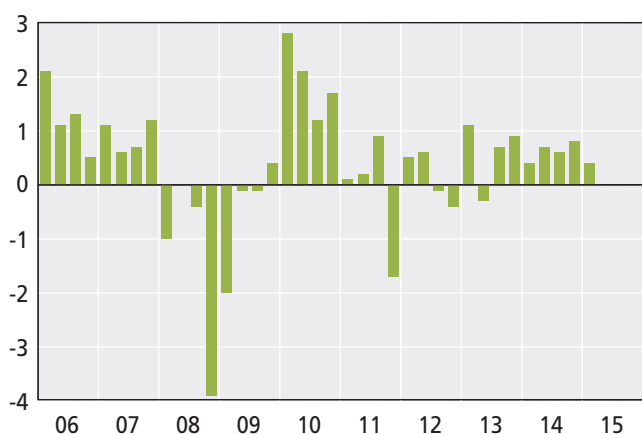
Sweden's GDP continued to grow during the first quarter, but at a somewhat lower rate than the quarter before. Growth was driven mainly by the service sector and increased housing construction, while production dropped in the manufacturing industry. Gross fixed capital formation decreased somewhat, but the upswings for investments in machinery and housing contributed positively. Foreign trade took a step backwards with lower trade volumes for exports as well as imports.

Sweden's economy continued to grow during the first quarter, but growth slowed down and the GDP rise of 0.4 percent was the lowest in one year. The manufacturing industry was behind the lower rate of increase and could not follow up the strong growth in the fourth quarter. The reasonable growth of the economy was mainly due to the service industries, which continued to show good development. Building production also increased and strengthened the economy with its strong trend.

Economic development in Europe continued to show signs of slowly improving. The economy of the EU area grew at the same pace as Sweden, where GDP rose for all of the large economies and growth was also more evenly distributed among the countries.

Gross domestic product (GDP)

Percent change from previous quarter. Seasonally adjusted



Source: National accounts

Data up to and including first quarter 2015

Swedish foreign trade took a slight step backwards in the first quarter when trade volumes dropped for both exports and imports. However, this development should be viewed in light of the considerably strong development in the fourth quarter that was hard to match. This applies above all to exports of services, where the sharp downturn should be seen as a reversal after the extraordinary transactions that lifted development during the previous quarter.

Household consumption slowed down after the strong development in the fourth quarter and only increased slightly. The recent tendency for households to spend more on durable goods remained, at the same time as they spent more money on hotels and restaurants. Salary increases and lower interest rates have contributed to the current comfortable situation, and savings were high in the first quarter.

Gross fixed capital formation decreased somewhat after having risen sharply last year. Similar to imports, the downturn is partly because a small number of significant R&D investments led to a significant rise in the fourth quarter of last year. However, investments in machinery and dwellings contributed positively to the seasonally adjusted development.

After slight changes on the labour market in the fourth quarter, the number of employees increased in the first quarter. Because the labour force also grew, the increase in employment did not affect the relative unemployment that remained unchanged. The number of vacant jobs continued to rise at the same time and reached the highest level since the beginning of the 2000s.

Sweden's economy – a statistical perspective also contains three feature articles. The first article analyses how changes in exchange rates affect consumer prices. In the second article, a summary is presented of the ESA revision on imports and exports of R&D in the national accounts. Finally, MIP (Macroeconomic Imbalance Procedure) is dealt with; the MIP is the EU's system for monitoring macroeconomic imbalances.

ANSVARIG UTGIVARE

Monica Nelson Edberg

FRÅGOR OM INNEHÅLLET I DENNA PUBLIKATION

Thomas Bjurenvall, redaktör	08-506 945 74
Magnus Saltveit, redaktör	08-506 949 84
Maria Schoultz, redaktör	08-506 940 74
Peter Buvén	08-506 945 28
Antonio Espinoza	08-506 949 82
Johannes Holmberg	08-506 945 11
Jenny Lidmark	08-506 944 42

MEDSKRIBENTER

Eva Hagsten, nationalräkenskaper
Andreas Lennmalm, nationalräkenskaper
Peter Nilsson
Christian Schoultz, prisstatistik

GRAFISK FORM

Monica Andersson 08-506 943 62

Förfrågningar kan även göras via e-post: förnamn.efternamn@scb.se.